
75jaar
KONINKLIJKE HEEMKUNDIGE KRING
SINT-HUBERTUS TERVUREN
TERVUURSE
STRAATNAMEN
hun verhaal
TENTOONSTELLING
van 6 nov tot 12 dec 2021
CC De Warandepoort, Markt 7b, Tervuren
tijdens de openingsuren van het vrijetijdscentrum
groepsbezoeken: info: 02 766 53 40 toerisme@tervuren.be
www.heemkundetervuren.be
www.facebook.com/heemkundetervuren
met de steun van
gemeente
Tervuren
Verzekeringen - Beleggingen - Leningen
BVBA NIC Assur
V.U. : Frank Ruttens, Blankaart 10, 3061 Leefdaal

Inleiding

Wie heeft er zich al eens afgevraagd wat de betekenis is van de naam van de straat waarin hij/zij woont. Onze straatnamen verbergen heel wat informatie over de lokale geschiedenis. Zo kunnen ze verwijzen naar een oude kadastrale benaming of herinneren ze ons aan een plaatselijke bezienswaardigheid of gebeurtenis. Aan de hand van de lokale geschiedenis kunnen we straatnamen verklaren. Zoals Maurits Wynants zaliger in zijn boek 'Duisburg, Oude vrijheid op nieuwe wegen' het stelt, zijn de straatnamen een spiegel waarin het verleden gereflecteerd wordt.
Evengoed kunnen in straatnamen persoonsnamen schuilgaan. Wie wil er niet weten wie diegene is die ze op hun naamkaartje zetten? Met namen als Stanleylaan of Karel Van Lorreinenlaan gaat het nog, maar wie is in 's hemelsnaam Joseph Simons of Jan Van Boendale? Wat heeft hij betekend of gedaan en hierdoor een straatnaam verdiend?

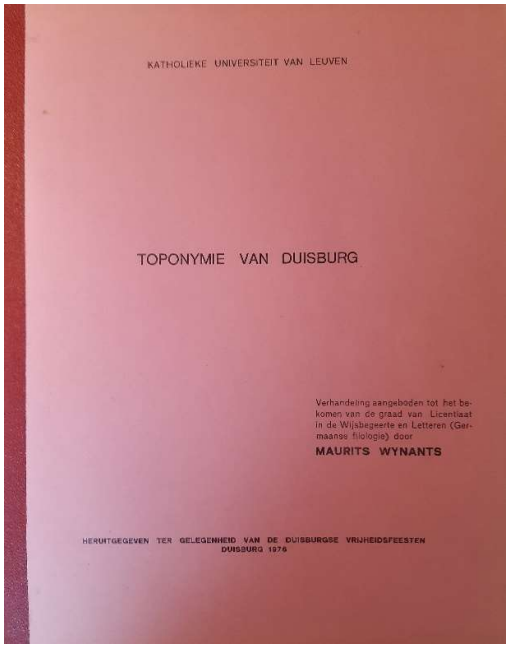
In deze tentoonstelling "Tervuurse straatnamen, hun verhaal" proberen we alle straten uit te leggen. We nemen jullie mee op route doorheen onze mooie gemeente. We laten jullie kennismaken met de straten en wijken aan de hand van foto's, schilderijen, prenten en kaarten en we geven meer uitleg bij deze straten. We vertrekken in het 'oude' centrum van Tervuren, daarna zoeken we de verschillende buitenwijken op. Via de Leuvense Steenweg gaan we naar Moorsel en bekijken we daar de straten. We gaan door naar Vossem en via de Vossemberg komen we in Duisburg terecht om zo terug te keren naar Tervuren.
Deze tentoonstelling kwam tot stand in een samenwerking met Vic Motte, Elisabeth Derveaux, Piet Vandenpoel, Jan Van Eeckhoudt, Jean Pierre Smit en Geert Wynants.
Laat jullie vervoeren!

Advies en goedkeuring

De gemeente Tervuren heeft, sinds het ontstaan van onze Heemkundige Kring, meermaals ons advies gevraagd om nieuwe straten een naam te geven. Niet enkel aan nieuwe straten, maar ook voor pleinen en gebouwen gaven wij onze voorkeuren door. Denk maar recentelijk aan sportcentrum de 'Polygoon'. Dit was evenwel niet altijd zo. In de jaren '60 en '70 van vorige eeuw was de tendens om hele wijken te bedenken met vogel-, bloemen- of dierennamen. Gelukkig werd die tendens gebroken.
Tervuren, Duisburg, Vossem en Moorsel zijn op 1 januari 1977 gefusioneerd. Na deze fusie was het nodig om de gelijkluidende straatnamen binnen de nieuwe gemeentegrenzen weg te werken. Zo was er een Broekstraat in Vossem en Tervuren. Maurits Wynants werd toen gevraagd om advies te geven omtrent wijzigingen van bepaalde straatnamen.

Zijn advies werd, op de gemeenteraad van 31 maart 1977, grotendeels gevolgd zodat wij vandaag spreken over de Smisstraat en Morrenweg in Vossem, Lancierstraat en Kleinveld in Duisburg en de Pachthofstraat in Moorsel. Dit is natuurlijk maar een kleine greep uit de straatnamen die in 1977 gewijzigd zijn.
Vanzelfsprekend zijn er veel straten die al langer bestaan dan 1977 en die de tand des tijds overleefd hebben. Ook zijn sommige straten helaas verdwenen. De Schoolstraat in Moorsel heette in 1841 nog de 'Lijkweg', die zo genoemd werd omdat dit de straat was waarlangs de lijken naar de kerk in Sterrebeek werden gebracht. In 1910 werd hier een school gevestigd, maar dan werd deze straat nog de Kerkstraat genoemd. Pas in 1977, ook weer met de fusie, werd de naam aangepast naar de Schoolstraat omwille van het feit dat in Tervuren-centrum ook een Kerkstraat bestond.

Licentiaatsthesissen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT VAN LEUVEN

TOPONYMIE VAN DUISBURG

Verhandeling aangeboden tot het bekomen van de graad van Licentiaat in de Wijsbegeerte en Letteren (Germaanse filologie) door

MAURITS WYNANTS

HERUITGEGEVEN TER GELEGENHEID VAN DE DUISBURGSE VRIJHEIDSFEESTEN
DUISBURG 1976

Er bestaan 2 licentiaatsthesissen over de toponymie van Vossem en Duisburg. Linda Walckiers maakte haar licentiaatsthesis in 1979 over de toponymie van Vossem en Maurits Wynants, onze oud-voorzitter, schreef zijn licentiaatsthesis in 1972 (met heruitgave in 1976) over Duisburg. Van Tervuren is er tot op heden nog geen overzicht van de straten. Maurits wou hier graag nog werk van maken door een uitgebreide toponymie over Tervuren te maken. In 2002 rees bij hem ook het idee om de Tervurenaars meer informatie te geven over de personen achter de straatnamen. Nu, zovele jaren later, wijden wij onze tentoonstelling niet alleen aan de persoonsstraatnamen, maar aan alle straten van Tervuren. Hun werk is van onschatbare waarde.

Schilderijen en foto's

Schilderijen, foto's en postkaarten uit lang vervlogen en recentere tijden geven de bezoeker meer zicht op een bepaalde straat. Schilders zoals Joseph Coosemans (1828-1904), Hippolyte Boulenger (1837-1874) of Jules Montigny (1840-1899) van de School van Tervuren woonden of verbleven in Tervuren en genoten van het landschap dat zij op doek vastlegden. Gelukkig voor ons trokken ze niet alleen het park of de warande in, maar legden ze ook verschillende straten op canvas vast. We kunnen wel stratenplannen of oude Ferrariskaarten van de 18de eeuw en Popp-kaarten van de 19de eeuw tonen, maar we krijgen geen mooi beeld van de straten en omgeving zelf. Dankzij deze schilders behouden we een beeld van ons mooie dorp van een paar eeuwen geleden.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de gemeente Tervuren deze schilders wilde blijven gedenken en in 1980 besliste om de straten in de toenmalige nieuwe wijk - of de witte wijk

zoals ze genoemd wordt in de volksmond - naar deze schilders te vernoemen.

Zoals de schilders een bepaald beeld voor ogen hebben en dit met hun penseel vastleggen op hun doek, zo leggen de fotografen hun beeld vast op camera. Met de komst van het fototoestel, en dan spreken we eigenlijk al vanaf midden 19de eeuw, worden meer en meer bepaalde straten, landschappen en personen gefotografeerd. Deze foto's zijn vastgelegd voor de eeuwigheid. Beter nog, dankzij de vele postkaarten die begin van vorige eeuw werden gedrukt, kunnen we de evolutie van de straten en de gebouwen in deze straten bekijken. Hoe zag een straat er uit in de beginjaren van de 20ste eeuw? Hoe ziet de straat er nu in de 21ste eeuw uit? Vele gebouwen en gezellige winkeltjes zijn verdwenen en hebben plaatsgemaakt voor grotere gebouwen, of beter gezegd blokken.
De evolutie staat niet stil. Met foto's kunnen we een mooie vergelijking maken. We nemen een nieuwe foto vanuit dezelfde hoek en leggen de 2 foto's naast elkaar. Een beeld zegt zoveel meer.

Hoek Steenputtenstraat en Smisstraat

GR 31/3/1977

Wijziging van Straatnamen

De gemeenteraad;

Overwegende dat in de fusiegemeente Tervuren verschillende straten met dezelfde benaming voorkomen;

Overwegende dat deze toestand aanleiding geeft tot missingen en moeilijkheden o.a. bij de postbedeling;

Gelet op de onderrichtingen van de Minister van Binnenlandse Zaken dd.29 september 1976 in verband met nummering van huizen en straatnaamborden;

Gelet op het rondschrijven van de Minister van Binnenlandse Zaken dd.7 december 1972 in verband met de benamingen van openbare wegen en pleinen;

Gelet op het ontwerp van wijziging van straatnamen door het College van Burgemeester en Schepenen vastgesteld in vergadering van 24 februari 1977;

Gelet op het gunstig advies van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie dd.7 maart 1977;

Overwegende dat de inwoners van betrokken straten van het ontwerp van het Schepencollege in kennis gesteld werden bij brief van 9 maart 1977;

Gelet op een collectief schriftelijk verzoek van de bewoners van de Molenstraat (vroegere Tervuren) de vooropgestelde benaming van "Ketelstraat" te vervangen door "Museumlaan";

Gelet op de bespreking van het ontwerp van het Schepencollege in deze zitting;

Gelet op de gegrondheid van zekere voorstellen;

BESLUIT : met 19 "ja" stemmen bij 4 ongeldige stemmen (Roose, de Montigny, Aronstein en Hilgers)

ARTIKEL 1 : volgende wijziging van straatnamen wordt goedgekeurd :

I.Vossem

Gemeenteplaats + Kerkeweg	wordt	Dorpsplein
Molenstraat	"	Smisstraat
Broekstraat	"	Voerhoek
Duisburgstraat	"	Vossemberg
Mussenstraat	"	Rootstraat
Oude Leuvensebaan	"	Bredeweg
Groeneweg	"	Morrenweg
Bosweg	"	Bosdelle
Molenberg	"	St.Hubertuslaan
deel van Lindenberg	"	Maagdekensdelle

II. Duisburg

Bosstraat	wordt	Waaienberg
Jezus-Eikstraat	"	Hulststraat
Leuvensebaan	"	Bredeweg
Nieuwstraat	"	Oude-Vrijheidstraat
Streekstraat	"	Sint-Katharinaweg
Dennendal	"	Plantsoendal
Verlengde Molenweg	"	Kleinveld
Begijnhofstraat (deel v.)	wordt	Lansierstraat

KONINKLIJKE HEEMKUNDIGE KRING
SINT-HUBERTUS TERVUREN

1. Verbindingswegen in en rond Tervuren

Geert Wynants

Tervuren heeft een aantal straten die de gemeente doorkruisen. Wij noemen ze voor alle gemak, verbindingswegen. Deze verbindingswegen verbinden onze gemeenten met elkaar, maar zijn evengoed grote (gewest-)wegen die leiden naar onze (provincie) hoofdstad.

Tervuursesteenweg

De **Tervuursesteenweg**, of *de terveurse kassaa'*, zoals we ze nu kennen, dateert van het midden van de 19de eeuw. In 1857 werd deze weg, over heel de afstand tussen de kerken van Tervuren en Duisburg, geplaveid. Pas begin jaren '80 van vorige eeuw werden de kasseien vervangen door asfalt. Ongeveer ter hoogte van de Hertswegenstraat, werd er toen een bareelhuisje gebouwd. Iedereen die met paard en kar de steenweg gebruikte, moest tolgeld betalen. Dit tolgeld diende om de hoge kosten van aanleg van de weg voor beide gemeenten te bekostigen.

Duisburgsesteenweg

De Duisburgsesteenweg is een uitvalsweg vertrekkend vanuit het centrum van Tervuren in zuidoostelijke richting naar Duisburg. Het eerste deel van de Duisburgsesteenweg zowat tot aan het kapelletje van de H. Rita, heette de Loddershoek en het Loddershoekstaatje. Eigenlijk een steegje dat in de loop van de geschiedenis soms een kwalijke reputatie had. Zo vermeldt pastoor Vandersande dat er hier in 1387 een badhuis, een (bad)stove was, een huis van lichte zeden. De nabijheid van het kasteel met zijn soldaten zal daar niet vreemd aan geweest zijn. De Loddershoek(straatje) mondde op de Straat over het Water, de huidige Hertenbergstraat die, richting kazerne verder liep naar de St.-Janspoort, nu de ingang van de nieuwe parking en de ingang naar de Canapé van Jeroen De Pauw. De Loddershoek(straatje) werd dan verlengd in de Duisburgstraat, waarop verder een aantal wegjes en straatjes op uitkwamen: Biesley, 's Hertogenbogaardstraatje, Kisenstrate, Meydekensweg en Lijkeweg.
Waarschijnlijk was dit laatste een weg naar Eizer toe waar de enkele inwoners tot de 18de eeuw tot de parochie Tervuren hoorden en haast uitsluitend naar hier toe kwamen om hun doden te begraven.

Overijsesteenweg

De **Overijsesteenweg** die het verlengde is van de Merenstraat, brengt de inwoners van Duisburg naar Eizer-Overijse. Voor de fusie was de naam van de Overijsesteenweg *de Duisburgstraat.* Overijsesteenweg lag meer voor de hand.

Jezus-Eiklaan

De **Jezus-Eiklaan,** de oude 'Hoeilaerweg' vertrok aan de Hoeilaartpoort aan de herberg de "Vier Smoelen", op het kruispunt van de Paardenmarktstraat met de Jezus-Eiklaan, de Vestenstraat en de Tabakberg. Bij het ontstaan van het bedevaartsoord Jezus-Eik werd de

naam in 1642 veranderd in Jezus-Eiklaan. Er was een Jezus-Eiklaan te Tervuren en een Jezus-Eikstraat te Duisburg. Het advies in 1977 luidde: de Jezus-Eiklaan te Tervuren blijft behouden en de Jezus-Eikstraat te Duisburg wordt Hoogvekenlaan. Maar de gemeente verkoos Hulststraat i.p.v. Hoogvekenlaan.

Leuvensesteenweg

De **Leuvensesteenweg** in het oosten van Tervuren is een drukke verbindingsweg tussen Tervuren en Leuven thans gekend als gewestweg N3. Eertijds vertrok de baan naar Leuven vanuit de zogenaamde Leuvense Poort (afgebroken in 1820) in de huidige Vlonderse Hoek, die het oorspronkelijke tracé van de Leuvensesteenweg vormde. Door de uitbreiding van de Warande en de bouw van het paviljoen van de prins van Oranje (1817-1822) werd het oude tracé in 1826 verlegd en rechtgetrokken. Sindsdien vertrok de steenweg van op de Brusselsesteenweg. Verderop kruist de Leuvensesteenweg de Tervurenlaan met op het rond punt 'Bandundu waterjazzband' van Tom Frantzen in de as van **de Paleizenlaan** (in 1865 aangelegd als inkomlaan naar het Paviljoen).

Waalse Baan

De **Waalse Baan** ten noordoosten van het Park van Tervuren, aan de oostelijke ingang van het park (Vossempoort) vormt de grens tussen Tervuren en Vossem. Het is een relict van een bosrand in een overwegend bebouwd en verkaveld gebied. De Waalse Baan is een holle weg en een oude Romeinse weg die uit de richting (Mechelen) Zaventem – Sterrebeek kwam, verder naar Duisburg liep (Mechelsestraat) richting Namen, vandaar de benaming. Tot aan het kruispunt met de Sint-Hubertusstraat wordt de weg aangeduid als beschermd cultuurhistorisch landschap. Nabij het kruispunt van beide wegen staat de Onze-Lieve-Vrouwekapel, uit 1882.

Tervurenlaan

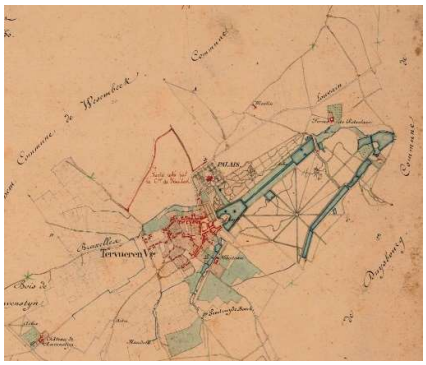
De **Tervurenlaan** werd tussen 1895 en 1897 aangelegd door Victor Besme in opdracht van koning Leopold II als verbinding tussen het Brusselse Jubelpark en het Koloniënpaleis in Tervuren naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling Brussel-Tervuren in 1897. De laan werd beplant met meerdere rijen kastanjebomen, zowel in de middenstrook als langs de buitenzijde van de gescheiden rijbanen. Dankzij de Wereldtentoonstelling werd de laan een knooppunt van spoor- en tramlijnen.
De tramlijn Brussel-Tervuren, de eerste elektrische tramlijn in België, liep links van de laan en eindigde met een keerlus op het kruispunt Elisabethlaan en Leuvensesteenweg. Het pittoreske gebouw van de tramterminus is nog steeds in gebruik.

2. Het ‘oude’ centrum van Tervuren

Vic Motte

A. Inleiding

Het oude centrum van Tervuren situeren we als het gebied gelegen tussen de Markt, de Clarastraat, de Kasteelstraat, de Hoornzeelstraat, de Paardenmarktstraat, de Vestestraat en de Brusselsesteenweg. In het Ancien Régime droeg dit de naam van Vrijheid Tervuren. Was deze vrijheid omwald?
Ja en neen.
Wanneer je hierbij gaat denken aan hoge verdedigingsmuren en je gaat voorstellingen maken van torens, kantelen, poorten met valhekkens, grachten rond de vrijheid, vooruitgeschoven bastions, is het antwoord neen.
Hoe was deze vrijheid dan verdedigd tegen mogelijke in- en aanvallen?
Onze vrijheid “Vuere, Fura Ducis of Fura Ducum”, het Fura van de hertog/hertogen in de oude documenten, heeft als verdediging dikwijls kunnen rekenen op de aanwezigheid van het ommuurd kasteel van de hertogen van Brabant in de Warande, later overgenomen door hun opvolgers. Alhoewel dit af en toe toch inefficiënt geweest is. Voor de rest was de vrijheid omgeven door een geheel van steile hellingen en waterplassen en moerassen, dit alles als natuurlijke verdediging. We vermoeden wel dat deze hier en daar wat “bijgewerkt” waren door opgehoopte bermen met al dan niet een palissade erboven. Aan de inkom van de invalswegen stonden er ook wel poortcomplexen.
Over deze natuurlijke verdediging en over de verdwenen poortcomplexen gaan we het hieronder hebben.

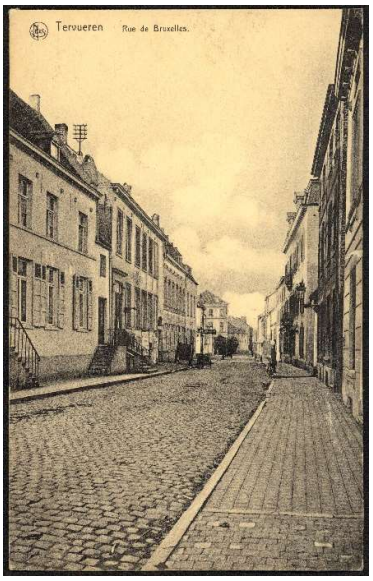
B. De straten binnen de oude vrijheid Vuere.

Bergestraat
De naam wijst waarschijnlijk op de steile helling tussen de Paardenmarktstraat en de loop van de Voer beneden. Ter hoogte van de huidige Olmenstraat bevond zich tot 1572 de IJsene Poort, het begin/einde van de weg naar Overijse via de huidige Wolvenweg.
Achter vermelde poort vloeide/vloeit de Voer, een zijrivier van de Dijle
Hij ontspringt wat verder in het Kapucijnenbos (genoemd naar het Kapucijnenklooster dat er sinds 1626-27 stond en dat tijdens de Franse Revolutie in 1798 verkocht werd en afgebroken). Tervuren dankt zijn naam aan de Voer, Ter (= gelegen op de) Voer.
De Wolvenweg heette vroeger de IJssenestraat , de omliggende terreinen het IJssenblok. Met dit laatste werd de grote oppervlakte land aangeduid tussen het Kistenveld en het Zoniënwoud. We noteren hierop verscheidene namen: Het Steenblok en de Steenpoel (beide zinspelend op het putten van bouwstenen via schachten in de grond), het Drogendal en het Bloemenhof.

Broekstraat
De naam Broekstraat verwijst naar een moerassig geheel (Broek = moeras) waarin de ondertussen verdwenen Maalbeek stroomde. Deze ontsprong in de Vekedelle in de omgeving van het huidige Vierarmenkruispunt en mondde uit in de Burchtvijver van de Warande. Het moerassig gebied vormde een natuurlijke verdediging van de Vrijheid Vure. Het paadje dat

vertrok in de omgeving van de Brusselse Poort (nu ongeveer kruispunt Brusselsesteenweg en Vestenstraat) richting Leuvensesteenweg heette het Broekstraatje.

Brusselsesteenweg
Was eertijds de Langestraat omdat hij de langste straat was van de Vrijheid Tervuren. Deze was tot de aanleg van de Tervurenlaan (1897) vanaf de Oostenrijkse tijd de weg naar Brussel. Ongeveer aan het kruispunt met de Vestenstraat bevond zich tot het einde van de 16de eeuw de Brusselse poort (vernield in 1572 tijdens de godsdienstoorlogen).
De straat vormde voorheen de natuurlijke omwalling van de Vrijheid Tervuren. Wat dit betreft weten we dat het tracé Tervurenlaan-**Broekstraat** een *moerassig geheel* was waar de "Molenbeek" doorliep. Plaatsnamen hier spreken voor zich: Het Drinkwater of Kleine Vijver, Vloedgracht, en Broekstraat zijn er het bewijs voor. Dit vormde dus een natuurlijke verdediging, alhoewel dit voor aanvallers evenwel geen grote hinder zal gevormd hebben.

Burggravenhof
Nadat de sociale huisvestingsmaatschappij "Elk zijn Huis" in bezit gekomen was van een strook bouwgrond tussen de Vanderachterstraat en de Peperstraat, werd besloten om er een rij woonhuizen te bouwen. Dit complex kreeg de naam van **Burggravenhof**. Men inspireerde zich hiervoor op het feit dat tussen eind 14de eeuw en de 2de helft van de 17de eeuw, tussen de Hoornzeelstraat, de Peperstraat en de Rozendalstraat, zich de residentie bevond van de Burggraven van Tervuren.

Cuypersstraatje
In de Brusselsesteenweg, iets vóór de Vestenstraat, vinden we een klein doodlopend steegje. Het steegje is nu nog te zien tussen twee huizen in. Deken Davidts noemt het in zijn werk "Landelijk Tervuren" *Het Cuypersstraatje* zonder enige uitleg erbij te geven. Oudere mensen schijnen nu echter nog te spreken van het Deseesstraatje.
In de 19de eeuw zouden er nog een aantal sloppen (doodlopende steegjes) bestaan hebben (in de volksmond "gangskes")

De Robianostraat
Vroeger waren er hier weilanden. Midden van de 18de eeuw kwam dit alles in bezit van Peter Coremans die er tegenover zijn eigendom had. Later werd het verkocht aan de familie de Robiano, vandaar dat de straat die erdoor getrokken werd **De Robianostraat** heet. Een schilderij van Montigny, "Koeien in de Weide", geeft ons nog een beeld van de oorspronkelijke toestand. Er liep een voetwegje richting Oppem met op de hoek een kapel gebouwd in opdracht van Peter Coremans, eigenaar van de hoeve ertegenover.
Toen later het voetwegje verbreedde naar wat nu de Robianostraat heet, liet de familie de Stolberg de kapel verplaatsen naar de huidige locatie.

De Stolberglaan
Deze naam verwijst naar de familie die als laatste edellieden het "Hof over het Water", beter gekend als Robianokasteel bewoonden. Het startte feitelijk reeds in 1839 wanneer Graaf Louis de Robiano met zijn vrouw Amélie von Stolberg zu Stolberg het kasteel kwam bewonen. Hun dochter, Clotilde de Robiano huwde in 1855 François von Stolberg-Wernigerode. Na het overlijden van gravin Clotilde in 1915, bewoonde Ferdinand von Stolberg-Wernigerode met zijn familie het kasteel tot wanneer ze begin december 1917 verhuisden naar Paderborn in Duitsland.

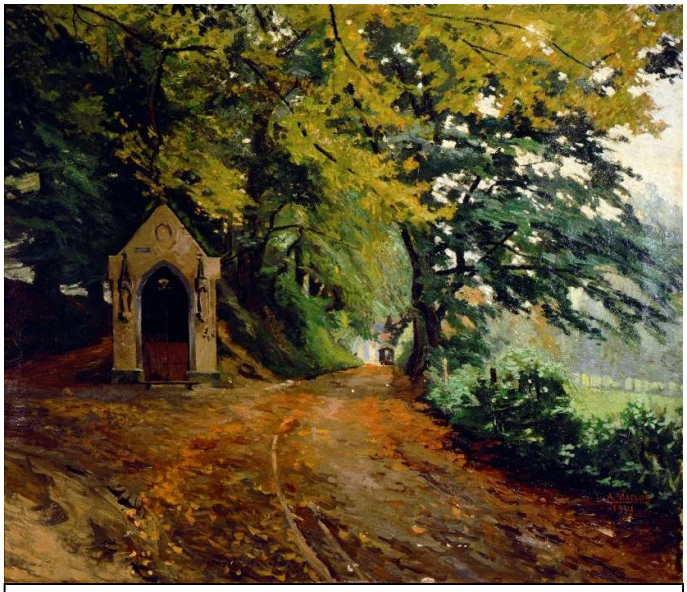
Eikestraat
Vertrok vroeger van het kruispunt Jezus-Eiklaan/Vestenstraat/Tabaksberg/Paardenmarktstraat. Aan het eerste gedeelte werd na de 2de WO de naam Ortar De Pauwstraat gegeven. Eiken-straat is een vervorming van Heide, "op t'heiken".

Gaystraat
De terreinen rondom deze straat waren/zijn kleigronden.
Petrus Gay (1864-1943) werd eigenaar van een deel ervan. Hij gebruikte deze voor "kareelovens" en verkocht de bakstenen. Met de laatste afgravingen en de gewonnen bakstenen liet hij op zijn terrein, iets vóór de 1ste WO een rij huizen bouwen die hij dan verkocht. De straat kreeg dan de naam Gaystraat.

Gemeentestraat
Verbindt de Brusselsesteenweg met de Peperstraat. Vertrekkend van het pand "Lempereur" tot de Wijngaardstraat bevond zich vroeger de hoeve "De Vleug" (verwijzend naar een duiventil boven de ingangspoort). Deze had soms ook de naam van "De Rijckaert", verwijzend naar de eigenares.
Door dit vroegere domein kwam later de Gemeentestraat. In de volksmond spreekt men echter nog steeds over "De Zwette Belle", vermoedelijk verwijzend naar een onverzorgde vrouw die er woonde.

Hofkensstraat
Met de fusie van de gemeenten (1977) Tervuren/Moorsel, Duisburg, Vossem, stelde zich het probleem van de straatnamen die dubbel gingen voorkomen. Vandaar dat via de gemeenteraad van 31 maart 1977, op voorstel van Maurits Wynants, hiervoor oplossingen bedacht werden. Tot dit ogenblik begon de Vrijwilligerslaan vanaf het kruispunt Brusselsesteenweg/ Vestenstraat. Men besloot toen het eerste gedeelte "Hofkensstraat" te noemen, verwijzend naar het vroegere pachthof aan het hier vermelde kruispunt, Hof ter Heyde. Deze naam verwees dan naar de familienaam van de vroegere bewoners Vanderheyden/ Verheyden. De nieuwe naam is ook geïnspireerd door de tuintjes vóór de huizen van de bewoners.

Hertenbergstraat

Armand-Frans-Karel Maclot,
Hertenbergstraat met kapel O.-L.-Vr. Troost der Bedrukten teTervuren, 1901
olieverf op doek; Privéverzameling

De Hertenbergstraat, ook Nettenberg genoemd, had vroeger de naam van Straat over 't Water. Liep vroeger Z.O.-waarts verder naar en dan door de Warande.
Sinds de constructie in de 17de eeuw van de Warandemuur loopt de straat tot aan de St.-Janspoort (nu toegang naar de gemeentelijke parking en "De Canapé"). De vijvers vormden hier de natuurlijke verdediging van de vroegere Vrijheid Tervuren met erachter de hoogte van de Hoornzeelstraat en de Paardenmarktstraat. Deze vijvers hebben volgende namen: *Pastoorsvijver* oostwaarts van de pastorie, de *5-7 savoorkens* (naam voor een bewaarplaats voor levende vissen), *Vernaaldenvijver* of *Zwijnenpoel*. In de volksmond heet hij de *Vernoellevijver*. De toponymische verklaring gaat naar de naam "Vrouwe (vervormd tot *Ver*) -Adèle". In de 19de eeuw was hij al sterk dichtgeslibd. Later kwam hier het gemeentelijk gebouw "De Nettenberg". In het oud-Nederlands was "hert" een nevenvorm van aard/eert. Dit verwijst naar braakliggende grond met gras begroeid waarop men vrij zijn dieren kon laten grazen. Nettenberg is een latere dialectische vervorming van Hertenberg.
Evenwijdig met de Hertenbergstraat liep tot het 2de deel van de 19de eeuw een dreef "De Doelen", of "Hagebeukdreef." De eerste naam wijst op schietschijven die 's zondagnamiddags aan die bomen gehangen werden om de schuttersgilden te laten oefenen. Boulenger schilderde "De Hagebeukdreef".

Hoornzeelstraat

De naam Hoornzele bestaat uit twee componenten, "hoorn" en "zele". Het laatste verwijst naar een huis/schuur, denken we maar aan Brussel/Broek-sele. Het eerste duidt waarschijnlijk de naam van dit pand aan, De Horen, in oudere schrijfwijze "hoorn". Maurits Wynants meent dat dit het bewijs levert dat dit onze oudste toponymische naam is, te dateren rond 500, in de Frankische periode dus.

Kapellestraat

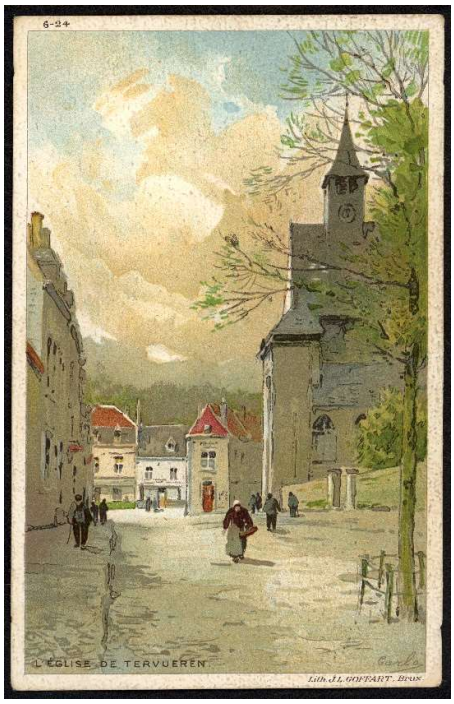
Bemerk dat de Kapellestraat cirkelvormig loopt met als aangrenzende straten: Tabaksberg, Gaystraat, St.-Jansstraat, Peercouriniestraat en Oud-Gasthuisstraat.
Deze cirkelvorm geeft het pand weer waar de St.-Jan-de-Doperkerk, inclusief kerkhof, zich tot 1796 bevond.
Hier was het oorspronkelijk centrum van Tervuren gelegen.

Hier stond de dorpskerk (parochiekerk), de St.-Jan-de-Doperkerk met ervoor de dries of het dorpsplein en enkele huisjes. Begin 13de eeuw werd er op het voorhof van het kasteel een nieuwe kerk gebouwd, de St.-Jan-Evangelistkerk. Onder impuls van de Brabantse hertog Hendrik I werd deze laatste kerk parochiekerk met een monnik uit de Parkabdij van Heverlee als pastoor. De St.-Jan-de-Doperkerk bleef bestaan maar verloor haar functie als parochiekerk.
Ze werd bediend door seculiere geestelijken. Bij het begin van de Franse Overheersing (1797) werd het terrein verkocht als nationaal goed en de kerk werd afgebroken.

Karblok
Een zijstraatje van de Paardenmarktstraat daalt af naar het Voerdal toe, de Karblok. Het heeft nu een overdekte ingang door de gebouwen van Elk zijn Huis erboven en er rond. .
Tot in de 19de eeuw daalde hier het Pijperstraatje. De naam zou wijzen op één of meerdere fluitspelers die er woonden, maar dat is wel een mistige uitleg.
Iets meer naar het dorp toe hebben we de Lindeboomstraat die verder afdaalt naar de Voer toe, vroeger het Diependalstraatje. .
De naam "Karblok" wijst op het bestaan van kareelovens aldaar. Bij het bouwen van huizen haalde men vroeger de klei zoveel mogelijk ter plaatse. Men fabriceerde de bakstenen ter plaatse via de "kareeloven".

Kasteelstraat
Vormde samen met de Klarastraat vroeger "De Verkensmerckt", waarschijnlijk duidend op de wekelijkse (?) verkoop van levende varkens aldaar.
Toen Karel van Lorreinen omstreeks 1760 de toegang van zijn kasteel verplaatste (vroeger langs het huidige marktplein), reed men erheen langs de huidige Kerkstraat en werd er aan "De Linde" een bredere straat oostwaarts aangelegd naar de hoefijzervormige ingang. De naam "Kasteelstraat" was dan ook evident.

Kerkstraat
Vormde vroeger een onderdeel van de markt met de benaming "Oppermerckt" (= Bovenmarkt). Pas vanaf 1778 kwam de benaming Kerkstraat, refererend naar de St.-Jan-Evangelistkerk. Toen was de spitse toren van de kerk al afgebroken, en was het huidige ingangsportaal gebouwd.

Klarastraat
Klarastraat is een bedenkelijke naam. Vroeger zou deze de Keerstraat geheten hebben omdat je hier van de markt wegdraaide richting Duisburg. Verkeerdelijk werd "Keer" (draai) vervormd tot Kleer (=klaar)straat om dan zo naar de huidige naam Klara-straat te komen.
Dit gedeelte was vroeger de Verkensmerckt.

Louis Buelenslaan
Dit is een lusvormige straat in de Vestenstraat. Ze is zo genoemd naar een Tervuurse militaire piloot, Louis Buelens (1936-1960), die op 28 januari 1960 bij een oefenvlucht omkwam met zijn gevechtsvliegtuig. Bij het uitvallen van de motor gebruikte hij opzettelijk te laat zijn schietstoel omdat hij een woonwijk van de stad Eindhoven wou ontwijken.

Markt
Kwam er pas nadat hertog Hendrik I (1165 – 1235) in het eerste kwart van de 13de eeuw een Romaans kerkje liet bouwen, later uitgegroeid tot de huidige St.-Jan-Evangelistkerk. Later kreeg deze het statuut van parochiekerk i.p.v. het vroegere "op de Kapelle" (afgebroken in 1797).
Vanaf de 14de eeuw verplaatst het belangrijkste centrum van het dorp zich van dat laatste naar het huidige marktplein. Het huidige marktplein droeg vroeger de naam van "De Nedermerckt".
Het plaveisel op het marktplein kwam er pas in 1859. Dit (uitgebroken) plaveisel ("kinderkoppen") werd begin 21ste eeuw gebruikt om het middenstuk van het plein vóór het Hof van Melijn aan te leggen (waar zich voorheen de mestvaalt van de hoeve bevond).

Melijndreef
Deze naam verwijst naar het vroeger Hof van Melijn op deze site. Het was een pachthof, aanvankelijk in het bezit van de Burggraven van Tervuren. Het hof kwam vanaf 1616-70 in het bezit van de familie d' Espinoza, markies van Melin. Deze titelnaam werd vervormd tot "Melijn". Het geheel bleef als hoeve bestaan tot 1925, waarna het in 1933 aangekocht werd door de gemeente Tervuren. In 1992 werd alles, behalve het woonhuis en de aanleunende stallingen afgebroken en verbouwd tot woongelegenheden. De stallingen en het woonhuis werden vanaf 2000 gerestaureerd tot het Gemeentelijk Museum, geopend in 2004. Problemen met de stabiliteit veroorzaakten de sluiting in 2019. Een privégroep zorgde voor renovatie. Momenteel zijn hier de taverne "De Hopnar" en een aantal kunstateliers gevestigd.

Lempereurplein

Op de plek van de vroegere Lempereurkazerne bevond zich vanaf 1897 een hotel. De ingangsdeur ervan was geflankeerd door 2 leeuwen. Deze bevinden zich nog op de binnenkoer van het huidige pand. In 1920 nam Landsverdediging de eigendom over en breidde alles uit tot aan de Peperstraat. Aanvankelijk gaf men het de naam *"Leeuwkenskazerne"*. Kort vóór de 2de WO veranderde de naam in "Kazerne Lt. Limbosch". Na WOII kreeg ze opnieuw een naamsverandering, 'Kazerne Lt. Kol. Lempereur' genaamd naar haar vroegere commandant. Deze had zich niet alleen tijdens de twee wereldoorlogen heldhaftig gedragen, maar was tijdens de bezetting ook lid van de weerstand. Hij werd in 1944 gearresteerd en overleed in het concentratiekamp van Flossenburg op 21/03/1945.
Rond 2010 kwam de sociale huisvestingsmaatschappij Elk zijn Huis in het bezit van het domein, verbouwde de bestaande gebouwen tot woongelegenheden en plaatste ernaast nieuwe constructies.

Leuvensesteenweg
Het huidige stukje Leuvensesteenweg van aan de hoek van het Marktplein tot aan de Broekstraat dateert van 1826. Ervoor liep de weg naar Leuven, vanaf de Markt, langs de huidige Vlonderse Hoek.

Lindeboomstraat
De Lindeboomstraat daalt vanaf de Paardenmarktstraat af naar de Voervallei toe. Het eerste deel van de naam wijst op de vroegere aanwezigheid van lindebomen, maar de naam is vrij recent (einde 19de eeuw).
Rond 1850 werden deze bomen gerooid nadat de graaf de Robiano alles opgekocht had en er weidegrond van gemaakt had. Ervoor heette hij Diependalstraatje omdat hij leidde naar het pachthof Diependal, eigendom (19de eeuw) van de graaf de Robiano. Dit straatje eindigde daar. Het pachthof werd afgebroken rond 1850.

Nieuwstraat
De familie de Fraula, bestaande uit vele erfgenamen, slaagde er in 1829 in om tot een gezamenlijke overeenkomst te komen om een deel van hun Tervuurse eigendommen te verkopen. Ze bezaten immers een uitgestrekte eigendom zuidwaarts, zich uitstrekkende tot aan huidige woonblok "Lempereur" en ten noorden tot aan de Peperstraat. Een nieuwe straat tussen de Langestraat en de Peperstraat met de zinvolle naam van Nieuwstraat liet een verkaveling van de terreinen toe. We staan hier dus voor de eerste verkaveling in Tervuren. Leden van de familie de Fraula bekleedden eertijds hoge functies in 's lands bestuur, o.a. voorzitter van het Rekenhof.

Oppemstraat

Aanvankelijk was de naam van onze noordelijke buurgemeente gewoonweg "Wezembeek". Na 1839, met het doortrekken van de Mechelsesteenweg, begon de bevolking van het gehucht Oppem flink aan te groeien en eind 1921 besloot de toenmalige gemeenteraad over te gaan naar de samengestelde naam Wezembeek-Oppem. Het gehucht kon weleer van uit Tervuren bereikt worden langs de Grote Oppemse Weg, waarvan de huidige Oppemstraat een gedeelte is. Iets meer westwaarts was er ook nog de Kleine Oppemse Weg, nu een gedeelte van de Liskensstraat.

Ortar De Pauwstraat
De naam ervan verwijst naar Orthar De Pauw (1901-1945). Deze was vóór WO II socialistisch gemeenteraadslid in Tervuren. Wegens verzetsacties werd hij door de bezetter opgepakt en weggevoerd naar het concentratiekamp van Rheinbach. Hij overleed aan ontbering in Bad Liebenwerda. Na de oorlog werd een deel van de Eikestraat naar hem genoemd. Eikestraat is een vervorming van Heide, "op t'heiken".

Oud-Gasthuisstraat
Waar zich nu de gemeentelijke basisschool bevindt, werd in het begin vanaf 1626 het gemeentelijk gasthuis gebouwd. Het vroegere aan de Leuvense Poort was in 1527 vernield door de zgn. Bosgeuzen. Het pand had als begrenzing noordwaarts de Vander Achterstraat, oostwaarts de Paardenmarktstraat en dan westwaarts de huidige Oud-Gasthuisstraat.
Langs de zuidelijke kant vinden we een klein paadje dat de Oud-Gasthuisstraat met de Paardenmarktstraat verbindt. Hiervoor vinden we benamingen als Gasthuysstraetje/ Scheidstraatje wat wijst op de scheiding tussen het Gasthuis en de voorgaande stukken. Leukerds bij onze voorvaderen vervormden evenwel deze naam in Schijtstraatje, waarschijnlijk omdat er ook heel wat drollen te vinden waren.

Paardenmarktstraat
De Paardenmarktstraat is de verlenging van de Hoornzeelstraat richting Jezus-Eiklaan. De naam wijst naar het verhandelen van paarden. Van 1806 tot 1857 was Het Hoefijzer (Panquin) een paardenstoeterij. Tervuren werd dan ook druk bezocht voor de aankoop van paarden. In dat laatste jaar verhuisde de instelling naar Gembloers. De waaiervorm van deze straat geeft een duidelijk beeld van de natuurlijke omwalling van de Vrijheid Vure langs de Z.O.-zijde. Naast de straat vinden we immers een steile helling die reeds begint aan de hoek van de Ortar De Pauwstraat. Deze versmelt zich dan verder in het moerassig gebied met een aantal vijvers in het Voerdal. In het begin van deze straat werden er tot begin van de jaren '60 van vorige eeuw kaatswedstrijden gehouden.

Paleizenlaan
We moeten teruggaan naar de toestand vóór 1897, toen er nog geen sprake was van de huidige Tervurenlaan. In 1815 was de Prins van Oranje, de latere Willem II, in het bezit gekomen van "*het domein Tervuren*", de voormalige hertogelijk site, later overgedragen aan de verdere bestuurders van ons land. Hij had het domein uitgebreid met het noordelijke "Lockaertveld" waarop hij de volgende jaren een prachtig Paviljoen liet bouwen. Op deze plek kwam dan in 1987 het Koloniënpaleis van de Koloniale Wereldtentoonstelling. Als majestueuze toegang tot zijn paviljoen liet de Prins van Oranje, vanaf de huidige rotonde een laan aanleggen, vooraan afgesloten door een smeedijzeren hek. Vermits het paviljoen in 1897 de plaats ruimde voor het Koloniënpaleis, kreeg deze laan later de naam **Paleizenlaan**.

Pastoor Vandersandestraat
Een paadje evenwijdig met de Hertenbergstraat, langs de overkant van de vijvers, richting Hoornzeelstraat, heette vroeger Papenstraatje. Het gaf verbinding met de huidige Pastoor Vandersandestraat. Deze heette trouwens ook vroeger Papenstraat. De naam wijst naar de pastoor, de pape, die er zijn pastorie had. Daarom adviseerden we jaren geleden Papenblok voor de naam van het cultureel centrum aldaar. Ondertussen ging dit de plaats ruimen voor een aantal appartementsblokken.

Pedersellestraatje (verdwenen)
Westwaarts van het pand Lempereur was er tot het einde van de 19de eeuw een verbindingsstraatje tussen de Brusselsesteenweg (Langestraat) met de Peperstraat, het Petersellestraatje ook soms vermeld als Pet(d)er(c)sellestraatje De naam verwijst naar een zekere Lambertus Petersellen/Pederselle. Deze had er in de 14de eeuw een oppervlakte grond.
Vóór de laatste verbouwingen kon men rechts van de kazerne nog een ijzeren poort zien. Er achter was de bedding van dat straatje nog merkbaar

Peercouriniestraat
Een straatnaam die zelfs voor de uitmuntende toponymist, Maurits Wynants altijd onverklaard gebleven was. Populaire verklaringen die nogal de ronde doen over een losgeslagen paard houden geen steek. Eerder zouden we kunnen denken aan een eigennaam “Peer (= Peter) Courinne”, maar hierover hebben we geen gegevens.

Peperstraat
De naam verwijst ogenschijnlijk naar peper maar niet de peper die we gewoonlijk in de keuken gebruiken. Bedoeld wordt de pepersmaak van een plant mierikswortel of in de volksmond peperwortel. De exotische peper was immers “peperduur”. Men had deze toevoeging in het eten nodig om het vlees wat smaak te geven. Ofwel was de bewaartijd op het randje af ofwel wou men de zoutsmaak van het ingepekeld vlees wat aangenamer maken. De wortel werd ook als geneeskrachtig beschouwd.

Pootestraatje
Naast het vroegere Huis van Casalta – gevel jammer genoeg afgebroken – in de Brusselsesteenweg vinden we een straatje met de naam Pootestraat(je), vroeger Sijdestraatje. Over die eerste benaming doen er twee verklaringen de ronde. De enen beweren dat het genoemd werd naar de eigenaar van het volgende pand, de familie Poot. Anderen beweren dat de eigenaar van de brouwerij Jespers-Boon, François Jespers, een horrelvoet had en aldus deze naam aan het straatje gegeven heeft.
Sijdestraatje heeft niet te maken met zijdetextiel. Het gaat hier over de zijkant (“Sijde”) van het Hof van Melijn, een gedeelte van het vroegere Burggravenhof ernaast.

Puttestraat
Heette vroeger de “Potterstraat”. Deze naam verwijst naar de aanwezigheid van pottenbakkers. Aarden kruiken waren doorgaans de gebruikte recipiënten bij onze voorouders.

Rozendalstraat
Volgens Maurits Wynants is dit een erotische naam, zou een eufemisme voor het vrouwelijke geslachtsdeel zijn. Het zou dan wijzen op de vroegere aanwezigheid van een huis van prostitutie. De militaire aanwezigheid in Tervuren sinds de bouw van het Hertogelijk Kasteel, afgebroken in 1782-85 zal hier niet vreemd aan geweest zijn.

Sint-Jansstraat
Was lange tijd een aarden wegje tussen “De Kapelle” en de Puttestraat. Toen men er een eigenlijke straat van ging maken, gaf men ze de naam van de (vroegere) St.-Jan-de-Doperkerk.

Tabaksberg
De Hoeilaartse Poort vormde het begin of einde van de weg door het bos naar Hoeilaart. Pal achter de poort strekte zich het Loosenplein uit, een naam die later in de volksmond tot Luizenplein vervormd werd. Naar de andere kant, richting dorpskern, strekte zich een oppervlakte uit met de naam Toebergh. Een gedeelte ervan, kort bij de poort, droeg de naam van “De Onvrede”.

Het kruispunt wordt door de Tervurenaars aangeduid als de Vier Smoelen.
De naam gaat terug op het café op de hoek van de Paardenmarktstaat en de Ortar De Pauwstraat, “De 4 Smoelen”. De volkssage zegt (en schijnt ook te kloppen) dat het uithangbord van het café het opschrift droeg “In de vier Smoelen” (foto ervan bestaat nog), maar dat hij slechts 3 aangezichten (Tervuurs dialect = smoelen) weergaf. Wanneer men aan de waard deed opmerken dat dit een tegenspraak was tussen de titel en de afbeelding zou hij steeds geantwoord hebben: “De vierde is de jouwe.”
De naam Toebergh werd in de 19de eeuw vervormd tot Tabackbergh, vandaar huidige straatnaam Tabakbergstraat.

Vander Achterstraat
Was vroeger een deel van de Wijngaardstraat. Vander Achter heeft niet zoals bij het Duisburgse “Achterstraat” te maken met een locatie die achter een andere lag. Volgens Maurits Wynants kreeg voor de Tervuurse locatie dit gedeelte van de Wijngaardstraat de naam Ver(en)aegtenstraete en later Vander Achterstraat naar de volkse vrouwelijke naam voor Agatha, “Aagt”. “Ver” is synoniem voor “vrouw” en “Aegt(e)” de volkse naam voor Agatha. Dus zou de straat genoemd zijn naar een zeker vrouw Aagt/Agatha. De naam is later vervormd naar “Achter”.

Vestenstraat
De naam wijst op de westelijke kant van de vroegere natuurlijke verdedigingsgordel rond het middeleeuws Tervuren. Deze straat start aan de voormalige Brusselse Poort en eindigt aan de voormalige Hoeilaartse Poort (kruispunt met de Jezus-Eiklaan/Tabaksberg.
Tussen de Brusselse Poort en de Hoeilaartse Poort was dit vroeger een weg met ernaast, naar het westen toe (momenteel richting de site van het Atheneum en de “Witte Wijk”), een verhoogde berm bekroond met een palissade, een houten versterking. De helling erachter draagt de naam: *Kaeberg*.

Vlonderse Hoek
Verkeerdelijk werd, tot een paar decennia geleden, deze naam verbasterd tot “Vlaanderse Hoek”. Heeft dus niets met het graafschap Vlaanderen te maken. “Vlonder” betekent een overgang over een beek of een rivier. Op het einde ervan (nu aan de Leuvensesteenweg) bevond zich tot het einde van de 16de eeuw de Leuvensepoort (vernield in 1572). Na de vermelde poort nam de weg naar Leuven een draai en volgde dan het parcours van de huidige Warandemuur richting de Rotonde op de huidige Tervurenlaan.

Zoals bekend dateert het gedeelte van deze laatste tussen het huidige Koloniënpaleis en de kruising met de Oppemstraat uit de tijd van de Prins van Oranje (1815-1830). Even buiten de poort stond tot 1572 het Gasthuis of Hospitaal tot protestantse legerbenden het dorp voor de eerste maal verwoestten.

Wandelaarsstraat
De naam van deze straat is tamelijk recent en nogal "flets" gekozen . Voorheen heette deze weg Nouwestraete (14de eeuw) evoluerend naar Nuwestraete. Een her-benaming naar Nieuwstraat is vanzelfsprekend onmogelijk daar er reeds een Nieuwstraat bestaat. Deze straat eindigde beneden aan een wegje dat langs de vijvers liep en de Bergestraat met de Pastoorstraat verbond. De naam verwijst naar de hoeve die zich langs de linkerkant, de noordelijke kant, bevond en die de naam had van "Nouwenhove".

Wijngaardstraat
Is een van de oudste straten van de oude Vrijheid Tervuren. De naam wijst duidelijk op de aanwezigheid van wijnteelt. Wijn en bier was tijdens de middeleeuwen en ook erna een gebruikelijke drank. Het water was in vele gevallen mogelijk besmet met bacteriën en dus was wijn en bier (veelal met licht alcoholisch gehalte, cfr. de naam "klein bier") een oplossing.

C. Wijk Hoogvorst, over " Den Avenue"

De Baronnie Hoogvorst
De Tervuurse wijk Hoogvorst bevond zich noordwaarts van de oude Brusselse poort tussen de gemeenten Kraainem en Wezembeek. Lange tijd was dit, alhoewel een soort heerlijkheid, een onbewoond gebied. In de middeleeuwen tot ongeveer midden 17de eeuw was het de plek waar eventuele leprozen naar verbannen werden. Daar kwam dan iemand van het leprozenhuis van Ter Bank/Heverlee de besmette(n) verzorgen. Oude documenten vermelden de wijk als "Lazarusblok". In 1663 werd het gebied een baronie geleid door Philip Van der Linden. Karel van Lorreinen (1712-1780) kocht er rond 1775 een aantal percelen en liet er een nieuw kasteel bouwen, **Château Charles** (na zijn dood afgebroken).

Albertlaan
In 1883 werd er een spoorlijn aangelegd tussen het Luxemburgstation van Brussel en Tervuren. De lijn liep over Oudergem en Wezembeek en volgde de huidige Albertlaan tot ongeveer de Tervurenlaan. Noteer echter dat deze laatste er pas in 1897 kwam. In 1895, bij de voorbereidingen voor het Congolese deel van de Wereldtentoonstelling, werd het parcours verlegd richting site van de bewuste tentoonstelling. Dit had tot gevolg dat de huidige Tervurenlaan een verlaten spoorwegberm werd. Sinds 1884 loopt de grens tussen Tervuren en Wezembeek (vanaf 1921 'Wezembeek-Oppem') tot de Wezembeekstraat, precies in het midden van de Albertlaan. Dit bracht lange tijd "discussies" teweeg tussen beide gemeenten. Aldus kwam er pas in 1955 in deze "laan" een behoorlijke bestrating/betonlaag en dan nog maar gedeeltelijk. De naam "Albertlaan" verwijst duidelijk naar koning Albert I en kwam er na de 1ste Wereldoorlog als hulde aan de "Koning-Ridder".

Henry Vandeveldelaan
In 1927-28 bouwde architect Henry Van de Velde (1863-1957) op het kruispunt van de Albertlaan met de Tervurenlaan voor de 4de maal in zijn loopbaan een eigen huis, "La Nouvelle Maison". Deze wereldberoemde figuur bewoonde het tot 1947 wanneer hij verhuisde naar Zwitserland en daar ook overleed.

Zijn graf en dat van zijn vrouw bevinden zich op het kerkhof van Tervuren.
De weg tussen het kruispunt Vrijwilligerslaan en Albertlaan, naast het vermelde pand, werd naar hem genoemd.

Hertogenweg
Deze geplaveide weg werd in het begin van de 17de eeuw aangelegd op initiatief van de Aartshertogen Albrecht en Isabella als directe verbinding tussen hun paleis in Brussel en hun kasteel in Tervuren. Hij start(te) (of eindig(de)?) aan het kruispunt van de huidige Tervurenlaan met de Oppemstraat en vindt nu nog een vervolg over de Mechelsesteenweg (WO) in de Hertogenlaan richting Stokkel.

Hoogvorst
Vanaf omstreeks 1960 startten te Tervuren een aantal bouwverkavelingen, zo ook hier op Hoogvorst. De **Hoogvorstweg** verwijst uiteraard naar de bedoelde wijk. Voor de andere straten koos men voor namen uit de Nederlandtalige literatuur. **Stijn Streuvels(laan)** (1871-1969), **Felix Timmermans(laan)** (1886-1947) en **Ernest Claes(laan)** (1885-1968) situeren we dan in de 20ste eeuw. Met de **Karel van Lorreinenlaan** wordt uiteraard verwezen naar zijn aanwezigheid hier op het einde van de 18de eeuw in het Château Charles (ook soms Bellevue) genoemd. **Jan van Ruusbroec(laan)** (1293-1380) is de middeleeuwse mysticus van de abdij van Groenendaal. **Jan van Boendale(laan)** (ca 1280 – ca 1351) de schrijver van onder meer *De Brabantse Yeesten*, *Jans Tetstye* en *Der leken Spiegel*, is waarschijnlijk te Tervuren geboren. Deze laan is evenwel van oudere oorsprong, ze dateert van net vóór de 2de Wereldoorlog. De gronden van deze laan waren eigendom van de maatschappij NV Electrobel die medeëigenaar was van de vroegere spoorlijn Tervuren-Brussel op de Albertlaan.

Liskensstraat
Deze is de enige straat in Tervuren die verwijst naar een slachtoffer uit de 1ste Wereldoorlog. Albert Liskens, een geboren Tervurenaar, woonde in augustus, bij het uitbreken van de 1ste WO, te Etterbeek. Toen hij vernam dat de Duitse troepen Tervuren waren binnengetrokken, haastte hij zich naar zijn moeder in de Puttestraat. Aan het kruispunt '4 Armen' botste hij op een patrouille Duitse Ulanen die hem met de bajonet neerstaken. Later overleed hij aan zijn verwondingen.

Vrijwilligerslaan

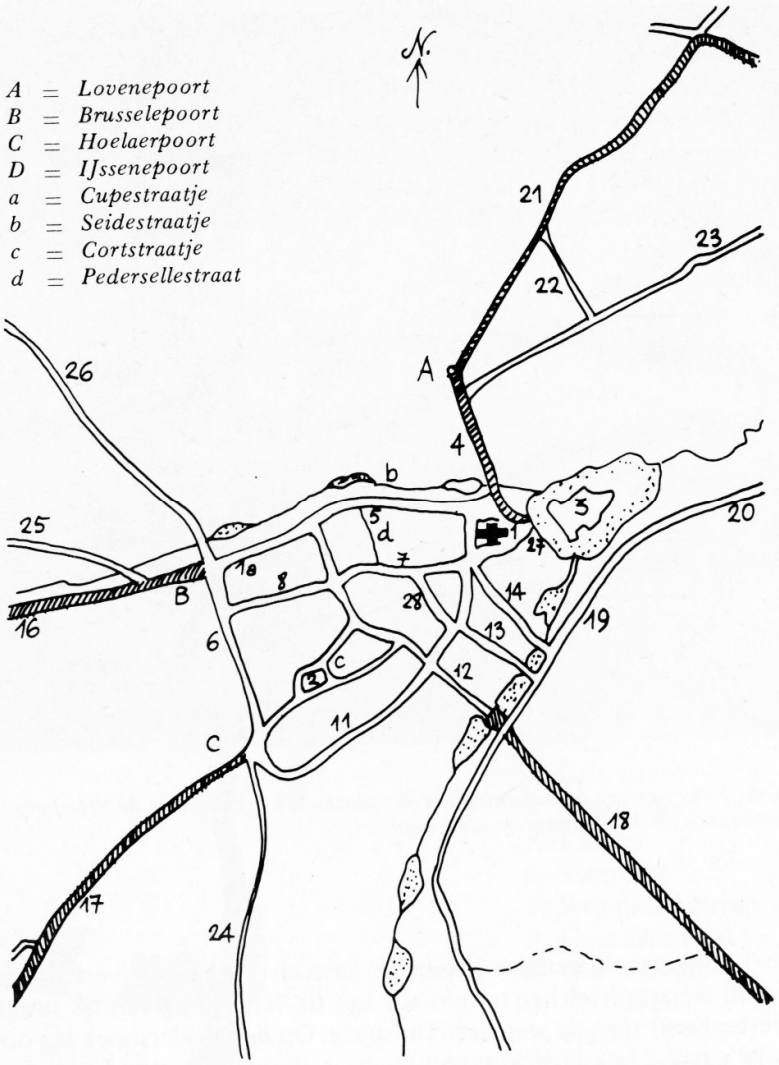

In 1915 werd er tussen de Regie der Domeinen en de gemeenten Tervuren en Wezembeek-Oppem besloten om de verlaten spoorwegbedding van de Albertlaan aan te kopen. In 1916 stelde de gemeente Tervuren een aantal vrijwilligers aan het werk om de spoorwegbedding af te graven tot een verharde aarden weg. Hierdoor zorgde men ervoor dat deze arbeiders konden ontsnappen aan de verplichte tewerkstelling achter het IJzerfront. Na de oorlog gaf men het stukje weg tussen de Albertlaan en de Henry Vandeveldelaan en de secundaire Tervurenlaan deze benaming. Vroeger liep deze door tot de huidige Brusselsesteenweg.

Wezembeekstraat

De naam 'Wezembeek-Oppem' kwam er pas in 1921, ervoor was het gewoon "Wezembeek". Het eigenlijke historische centrum bevindt zich dus in de omgeving van de St.-Pieterskerk aldaar. Om Wezembeek te bereiken vertrokken de Tervurenaars vanaf de Brusselsesteenweg, toen "Langestraat" noordwaarts richting Wezembeek. Wat nu de Hofkensstraat is, was toen de Wezembeekstraat. Later werd een stukje ervan Vrijwilligerslaan. Ze krijgt haar verlengde in de Diepestraat. Noteer dat de Tervurenlaan er pas rond 1897 aangelegd werd.

1. Sint-Jan de Evangelistkerk
2. Sint-Jan de Doperkerk
3. De Burcht
4. De Steenweg
5. De Lanc of Langestraat
6. De Kabergstraat nu vesten
7. De Peperstraat
8. De Potterstraat
9. De Wijngaardstr.
10. De Horezele
11. De Paardenmarkt
12. De Berghestr.
13. De Noustr. soms Nieuwstr.
14. Het Papenstraatje (nu pastoorstr.)
15. De Veraegtenstraat
16. De Brusseleweg
17. De Hoelaerweg
18. De IJssenweg (Wolvenstr.)
19. De straat over het Water
20. De Duysborchweg
21. De weg naar Lovene (oude Leuvense)
22. De Jodenstraat
23. De Goordalweg
24. De Heydestraat (nu eikestr.)
25. De Hoogvorstweg
26. Wezembeekweg

3. De buitenwijken van Tervuren

Elisabeth Derveaux

Deze wijken zijn allemaal verkavelingen die vanaf de jaren ’50 voor uitbreiding zorgden in onze gemeente. De bevolking van Tervuren groeide stelselmatig, mede door de komst van eurocraten die rust zochten in de buurt van de hoofdstad en het nieuwe Europese hoofdkwartier te Brussel.

A. Afrikawijk (Lokaertverkaveling)

Ten noorden van de Leuvensesteenweg ligt de **Lokaertverkaveling**, die in tegenstelling tot de meeste andere gedeeltes van Tervuren een homogeen karakter heeft. De zogenaamde **Afrika- of Kongowijk,** gelegen op voormalige gronden van Koning Leopold II ‘het Lokaarstveld’ werd tussen 1950 en 1970 aangelegd door Jean-Florian Collin, oprichter van immobiliën-maatschappij ‘Etrimo’.
De huizen werden als investering aangeboden aan Belgen in Kongo, werden verhuurd of verkocht aan Belgen die terugkwamen uit Kongo of andere Belgen en nadien aan Eurocraten.

Architect-projectontwikkelaar Jean-Florian Collin ontwikkelde een type woning voor de middenklasse op kavels van ca. 5 are grond: vrijstaande wit geverfde prefab bungalows in lokale baksteen met decoraties in blauwe hardsteen en een sokkel in breuksteen. De inspiratie kwam uit de woningbouw van tuinwijken van stedenbouwkundige en architect Louis Vander Swaelmen.

Een deel van de straatnamen van de Afrikawijk zijn genoemd naar Afrika en de vier provincies van Belgisch-Kongo en het vroegere Belgische mandaatgebied Ruanda-Burundi: **Afrikalaan, Evenaarsbinnenhof, Kasaibinnenhof, Katangabinnenhof, Kivubinnenhof, Ruandabinnenhof, Urundibinnenhof**.

Aanvankelijk was Belgisch-Kongo (1885-1960) administratief ingedeeld in vier provincies bestuurd door een vice-gouver- neur-generaal: Leopoldstad (Leopoldville of Congo-Kasai), de Evenaarsprovincie (Equateur), de Oostprovincie (Oriëntale) en Katanga. In 1932 kwamen twee nieuwe provincies bij, Kivu en Kasai. Elke provincie werd dan bestuurd door een provincie-gouverneur. Na de Eerste Wereldoorlog werd ‘Ruanda-Urundi’, in 1889 een Duitse kolonie, door de Volkenbond overgedragen als mandaat-gebied aan het Belgisch bestuur. Ruanda (Rwanda) en Burundi (Urundi) deel van het Belgisch Koloniaal Rijk werd in 1962 een republiek.

De andere straten werden genoemd naar figuren die een rol gespeeld hebben in de geschiedenis van Kongo. In sommige straat-naamborden worden de namen voluit vermeld, soms ook met korte identiteitsbeschrijvingen.

Drie straten zijn genoemd naar gemeenteraadsleden en een burgemeester van Tervuren **G. Libertonsquare**, **L. Pelserssquare** en **L. Soetemanslaan**.

Francis Dhanislaan

Opschrift: 'Francis Dhanis (1862-1909) Vice-gouverneur-Generaal van Congo'

Francis Baron Dhanis (1862-1909) Belgisch koloniaal officier, bevelhebber van de Force Publique in Kongo Vrijstaat, door koning Leopold II belast met het bestrijden van de slavenhandel, voer een ware kruistocht tegen de Arabische slavenhandelaars. In 1896 werd hij vice-gouverneur-generaal en commandant van de Oostprovincie. In 1899 keerde hij terug naar Europa, werd regeringsafgevaardigde in de Compagnie du chemin de fer du Congo Supérieur aux Grands Lacs africains.

Edmond Hanssenslaan

Edmond Hanssens (1843-1884) kapitein van het Belgisch leger, koloniaal, ondernam van 1882 tot 1884 vier expedities in Kongo in opdracht van Stanley; hij ontdekte de Niari-Kouilou rivier en de Opper-Congo. In zijn geboortedorp Veurne is ook een straat naar hem genoemd. De Edmond Hanssenslaan stond als verlengde van Bleuckeveldlaan op grondgebied Moorsel foutief vermeld op een door handelaars uitgegeven plattegrond in de jaren 1970 (?).

Livingstonelaan

David Livingstone (1813-1873), Schotse arts, zendeling en ontdekkingsreiziger. Reisde als zendeling tot de Kalahari- woestijn. Hij verkende de Zambezi rivier tot de meren in Oost-Afrika, stelde de slavenhandel aan de kaak, werd een nationale held in Engeland. Spoorloos verdwenen in 1867, werd in 1871 te Udjiji teruggevonden door Stanley. Na zijn dood in 1873 werd zijn hart in Afrika begraven. Zijn lichaam werd (1874) bijgezet in Westminster Abbey in Londen. In Belgisch Kongo (Zaïre) zijn, op de beneden- loop van de Congostroom, een aantal stroomversnellingen en watervallen naar hem genoemd. De **Livingstonelaan** was oorspronkelijk langer; een gedeelte van de laan werd na 19… Edmond Hanssenslaan genoemd.

Pierre Ponthierlaan

Oude plaat 'Tervuren Moorsel'.

Pierre-J. Ponthier (1858-1893) commandant van het Belgisch leger in Kongo Vrijstaat, vocht samen met F. Dhanis tegen Arabo-Swahilische machthebbers, slaven- en ivoorhandelaars in het oosten van Congo. Hij bevrijdde honderden slaven, sneuvelde in Kasongo in de strijd tegen de slavenhandelaars. In Etterbeek (Brussel) is ook een straat genoemd naar Commandant Ponthier. In Marche-en-Famenne staat een fontein opgericht ter ere van Pierre Ponthier naar een ontwerp van de Luikse beeldhouwer Alfred de Tombay in 1897.

Graaf André Ryckmanslaan
Opschrift: ‘graaf André Ryckmans (1929-1960) vermoord te Inkisi (Congo)’
André Ryckmans (1929-1960), zoon van Pierre Ryckmans gouverneur-generaal van Belgisch-Congo, was adjunct-districts-beheerder in de kolonie, specialist van inlandse Congolese talen, een verdediger van lokale culturele tradities o.a. de Kerk van Kimbanga, soms tegen het Belgisch bestuur in. Als rechter loste hij conflicten op tussen Kongo-clans. Na de muiterij door de Force Publique in juli 1960 organiseerde hij een reddingsoperatie met helikopter en vliegtuig van bedreigde Europeanen. Hij werd gevangen genomen, vermoord samen met zijn piloot in Thysville (Mbanza-Ngungu)- niet in Inkisi. In 1990 werd de algemeen verspreide foute inlichting rechtgezet, op de plaat staat nog de oude info.
A.Ryckmans ontving postuum de titel van graaf. In de Canvas-reeks 'De kinderen van de kolonie’ gaf zijn echtgenote Geneviève Ryckmans-Corin (88) haar visie op de kolonisatie en de onafhankelijkheid van Congo.
Er is ook een André Ryckmanslaan in Ukkel, een Place André Ryckmans in Namen.

Stanleylaan
Henry Morton Stanley (John Rowlands) (1841-1904) Britse-Amerikaanse journalist en ontdekkingsreiziger, bekend vanwege zijn zoektocht naar David Livingstone. Hij vindt hem in Udjiji in 1871, sprak hem aan met: ‘Doctor Livingstone, I presume?’.
Tijdens een reis (1874-1877) in Midden-Afrika stelt hij de loop van de Congorivier vast. Ter voorbereiding van zijn droom een kolonie te verwerven stuurt koning Leopold II hem naar Afrika van 1879-1881. In 1885 wordt ‘Onafhankelijk Kongo Vrijstaat’ gesticht. Tijdens zijn laatste reis (1887-1889) gaat Stanley op zoek naar Emin Pasha; ze ontdekken het Edwardmeer en het Ruwenzori-gebergte. In 1890 keert hij terug naar Engeland, wordt lid van het parlement, overlijdt in 1904. Op zijn graf staat de naam die de Kongolezen hem gaven: Bula Matari (Breker van rotsen). Een reeks watervallen in de middenloop van de Kongo en een stad zijn naar hem genoemd. (Stanleyville, na 1966 Kisangani).

Drie straten zijn genoemd naar gemeenteraadsleden en een burgemeester van Tervuren

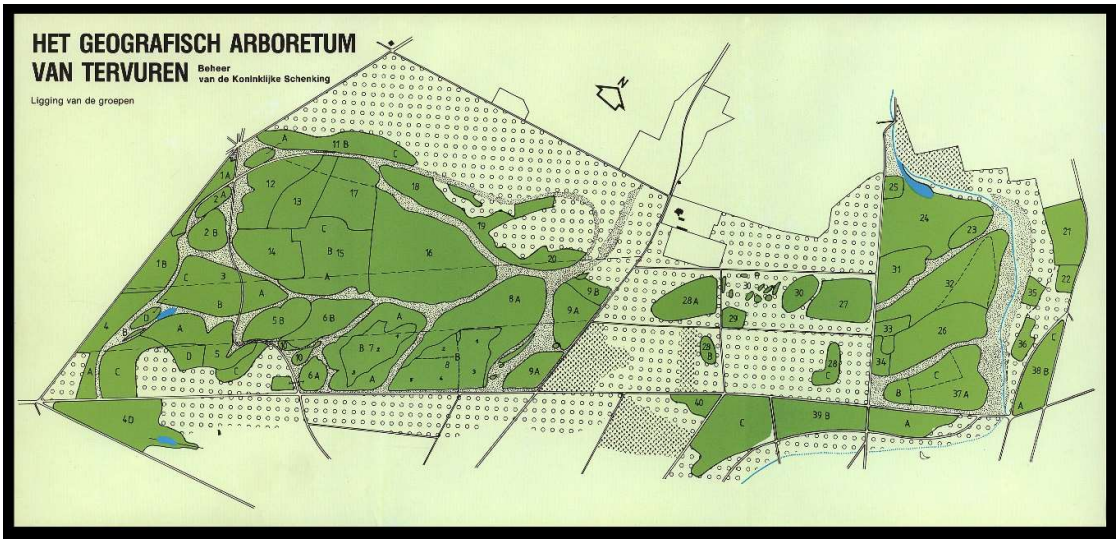
Georges Libertonsquare
Joris Liberton gemeenteraadslid 1946, tweede schepen 1947 (Openbare werken), schepen van 1947 tot 1958, twee legislaturen.

Louis Pelserssquare
Louis Clement Pelsers (1904-1964) gemeenteraadslid 1946, schepen van 1953 tot 1958. Louis Pelsers is betrokken bij de stichting van de Heemkundige Kring Sint-Hubertus. In de eerste statuten in 1946 werd hij als penningmeester-secretaris aangesteld; andere bestuursleden waren Jules Egied Davidts, Marcel Drabs, ir. Maurits Bequaert.

Léon Soetemanslaan
Léon Soetemans (1891-1975), burgemeester van Tervuren van 1953 tot 1958, was gemeenteraadslid 1946, eerste schepen (onderwijs) 1947, 1950 eerste schepen; na het overlijden van burgemeester van A. Dijck waarnemend burgemeester van 1953 tot 1958. Soetemans was niet de grote volksvriend, kwam nogal hautain over en zijn francofiele en nogal sectaire houding kwam bij de meeste Tervurenaars niet al te best over. In 1957 begint hij met de bouw van het rusthuis Zoniënrust aan de Jezus-Eiklaan. In 1958 had de CVP-PSC, de katholieke formatie, de meerderheid in het parlement. In het najaar won de CVP in Tervuren een nipte meerderheid in de verkiezingen. Philippe Keyaerts werd burgemeester van 1959 tot 1974. Het was de aanzet van een 40-jarige periode met CVP-bestuur, al dan niet in een coalitie met anderen.

B. Arboretumwijk (Isabellaverkaveling)

Meerdere straten van de Arboretumwijk liggen in de ***Isabellaverkaveling***. Wellicht verwijzend naar aartshertogin Isabella, landvoogdes van de Zuidelijke Nederlanden in de 17de eeuw, die in Tervuren sporen nagelaten heeft. De Arboretumwijk wordt aan de zuid- en oostkant begrensd door het Zoniënwoud, aan de westzijde door de golfbaan Ravenstein, en in het noorden door het centrum van Tervuren. In deze wijk dragen alle straten namen van bomen.
Aan het begin van de 20e eeuw was deze buurt nog grotendeels een integraal onderdeel van het Zoniënwoud. Vanaf einde jaren 1950 begon de verkaveling op gang te komen. Toen kon nog een gedeelte van het bos voor bouwpercelen bestemd worden. Iets dat heden ten dage ondenkbaar zou zijn. Vrijwel alle kavels zijn inmiddels ingevuld. Men begon aan de oostzijde in de omgeving van de Dennenlaan, en als laatste werden de percelen aan de Arboretumlaan verkocht. De nabijheid van een van de mooiste bossen van Noord-West Europa gaf de wijk een grote toegevoegde waarde. De wijk is bewoond door een internationaal publiek.

De naam van de wijk en de **Arboretumlaan** verwijzen naar het Arboretum, aangelegd door Charles Bommer (1902) in opdracht van koning Leopold II op de grens van Tervuren en Overijse. Samen met het park van Tervuren en het AfricaMuseum maakt het deel uit van de Koninklijke Schenking van koning Leopold II aan de Belgische staat (1900).
Het Geografisch Arboretum bevindt zich in het Kapbos, een beukenbos aangelegd tussen 1875 en 1880, een verlenging noordoost van het Zoniënwoud.

Op een oppervlakte van ca. 100 ha telt het 460 verschillende soorten bomen (waarvan 305 gebladerde, 155 naaldbomen). De toegang tot het Arboretum kan via de Jezus Eiklaan in Tervuren die naar de Vlaktedreef leidt of via Jezus-Eik.

De straten in deze wijk zijn de **Beukenlaan, Populierenlaan, Cypressenlaan, Thuyaslaan, Elzenlaan** en de **Vlierboomstraat**

Beukenlaan
Onder het Oostenrijks bewind (1714-1794) werden van 1788 tot 1794) door de Oostenrijkse landschapsarchitect Joachim Zinner, duizenden beuken aangeplant die nog steeds het uitzicht van Zoniënwoud bepalen en de Warande van Tervuren. De monocultuur van beuken zou tot het einde van de 19de eeuw verdergezet worden. De beuk, een boom van 30 tot 40 m hoog met rechte stam met grijze gladde schors, groeit op allerlei grond. Het zwaar hard hout vindt velerlei toepassingen. Het zaad levert spijsolie.

Dennenlaan
Na de fusie van gemeenten in 1977 is een straatnaamwijziging doorgevoerd.
Er was een **Dennenlaan** te Tervuren en een Dennendal te Duisburg. De gemeente heeft advies gevraagd aan de Heemkundige kring. Het advies was: de Dennenlaan blijft te Tervuren, Dennendal te Duisburg wordt 't Plantsoen.
De motivering hierachter was: de Dennenlaan ligt in een wijk met allemaal bomennamen (Beukenlaan, Populierenlaan, Elzenlaan…) en moet behouden worden. 't Plantsoen is een historische naam uit de onmiddellijke omgeving (in de Achterstraat) die de voorkeur verdient op de niet-historische naam Dennendal. De gemeente besliste: de Duisburgse naam Dennendal wordt vervangen door Plantsoendal.

Eikestraat
De Eikestraat vormde destijds, samen met de Ortar De Pauwstraat, de **"Heidestraat"**, die toen van de *Hoeilaartpoort naar de heide* naast het bos liep. Het bovenste gedeelte, tot aan de Lindeboomstraat, werd herdoopt ter huldiging van Orthar De Pauw. De huidige naam Eikestraat is een vervorming van *Heidestraat, Heidekestraat (de kleine heide), Heikestraat*.
De heidebeuk die boven op het heideke stond is verdwenen. Op het einde van de straat, aan de ingang van het bos, stond het huis van de hoofdboswachter aangesteld door Leopold II. De naam Eikestraat en Lindeboomstraat hebben het gemeentebestuur van de jaren 1960 geïnspireerd om een hele nieuwe wijk in de omgeving met boomnamen te gedenken.

Op een pleintje op de hoek van de Eikestraat en de Beukenlaan staat de 'Kapel op 't Eike', Elisabethkapel of soms ook Isabellakapel genoemd, toegewijd aan de Heilige Elisabeth van Hongarije, in 1962 ingewijd door pastoor Jules E. Davidts. Bij de verkaveling van de gronden en bossen van de wijk op het Eike door de immobiliën-maatschappij Egimo werd de elektriciteitscabine ingewerkt in een kapel. De kapel is eigendom van de Intercommunale Asverlec.
Een leuk weetje: Ursula von der Leyen, de voorzitter van de Europese Commissie, die tot haar 11 jaar met haar ouders in de Eikestraat woonde, getuigde onlangs dat ze zich deze "kapel" nog herinnert.

Maesdellelaan
De **Maesdellelaan** dank haar naam aan het gebied waarin ze gelegen is, de ‘Maesdelle’. De delle behoorde toe aan de familie Maes. Een rentmeester (beheerder van domeinen) gaf aan een veld, bos, vijvers de naam van de eigenaar om niet te verwarren met andere goederen. Hier zou een groot bouwproject gepland zijn op een grond van meer dan 5 ha, een sociale woonwijk van meer dan 220 wooneenheden.
Bij het begin van de Maesdellelaan ligt de ***Maesdelleweg***, een vroegere servitude die, het gehucht *"De leide"* verbond met Hof Ravenstein, nu versperd door de "Royal Golf Club" op de Ravensteinkouter.

De laatste olmen moesten verwijderen voor het doortrekken van de Olmenstraat. In de verte enkele huizen van de Paardenmarktstraat. Op de foto van links naar rechts: G. Jockmans, J. Jockmans, graaf de Robiano met zijn dochter - 1916.

Olmenstraat
In 1922 werd de coöperatieve bouwvennootschap Elk Zijn Huis in Tervuren opgericht en erkend. Elk Zijn Huis had als één van de eerste huisvestingsmaatschappijen sociale kavels aangeboden waarop de nieuwe eigenaars dan naar eigen goeddunken een rijwoning konden optrekken.

De Vlierboomstraat bestaat sinds 1956.

C. Burgemeesterwijk. (Rotselaarverkaveling)

De meeste straten van de burgemeesterwijk liggen in de Rotselaarverkaveling, genoemd naar het oude *Goordalhof* of *Rotselaerhof*, één van de oudste pachthoven van Tervuren met landbouwactiviteit tot 1953. De meerderheid van de straatnamen verwijzen naar oud burgemeesters van Tervuren.
Deze wijk is aangelegd in 1964 tijdens het burgemeesterschap van Philippe Keyaerts

Arthur Van Dycklaan
De schrijfwijze op het straatnaambord is verkeerd.
Arthur Louis Van Dijck (1890-1953) was burgemeester van 1947 tot 1953. In 1910 aangesteld als hulponder- wijzer in de gemeentelijke jongensschool; in 1914 vlucht naar Engeland, vervoegt het Belgisch Leger achter de Ijzer. Herneemt in 1916 zijn opdracht; in 1935, na een dreigende schooloorlog tussen de CVP en andere politieke partijen, wordt hij schoolhoofd van de gemeenteschool, in 1936 benoemd tot ‘bestuurder zonder klas’; in augustus 1945 met pensioen. Hij is secretaris van de Nationale Strijders- bond, stichter en bezieler van het ‘Eenheidsfront’. In 1946 wint zijn partij Gemeentebelangen de gemeente-raadsverkiezingen, Van Dijck wordt benoemd tot burgemeester bij Regentbesluit in april 1947. De gemeente telt op dat ogenblik 6725 inwoners.

Tijdens zijn legislatuur werd de Sint-Janskerk gerestaureerd op initiatief van pastoor J. Davidts, begon de bouw van het rusthuis Zoniënrust aan de Jezus Eiklaan, van het waterzuiveringsstation aan de Warande, het sportplein in 1947 op Berg Ter Munt op de Koninklijke Schenking, later voetbalveld New-Star Tervuren.
Aanleg **nieuwe straten**: *H. Boulengerlaan, Coosemansstraat, J. Van Boendalelaan, Vlierboomstraat.* Nieuwe verkavelingen op Hoogvorst, Rotselaer, Lokaert en Ravenstein.

Burgemeester Van Dijck opende op 24 maart 1951 plechtig het eerste heemkundig museum in de Klarastraat in het huis Hertog Jan. De opening had plaats met o.m. Staatsminister Theunis, pastoor J. Davidts en Philippe Schott.

Borstbeeld van burgemeester Arthur Van Dijck

Monument ter ere van Albert Van Dijck onthuld op 16.5.1954 in de kerktuin van de Sint-Janskerk, door beeldhouwer-schilder Robert Degenève ontworpen (1953) op initiatief van de N.S.B. (de Nationale Strijdersbond) met opschrift: 'Arthur Van Dyck Ereburgemeester-Stichter Eenheidsfront 1891-1953'. Het geboortejaar is verkeerd, het moet 1890 zijn.
Van Dijck was secretaris van de Nationale Strijdersbond en stichter van het Eenheidsfront, het overkoepelend orgaan van alle vaderlandslieven- de verenigingen: oudstrijders, politieke gevangenen, krijgsgevangenen, werkweigeraars, weggevoerden.

Boudewijnsquare

Genaamd naar de toenmalige Koning der Belgen **Boudewijn** (1930-1993) Hertog van Brabant (1934-1950), Graaf van Henegouwen (1930–1934), Prins van België, regeerde in de periode 1950-1951 als koninklijk prins en van 1951 tot 1993 als koning der Belgen.

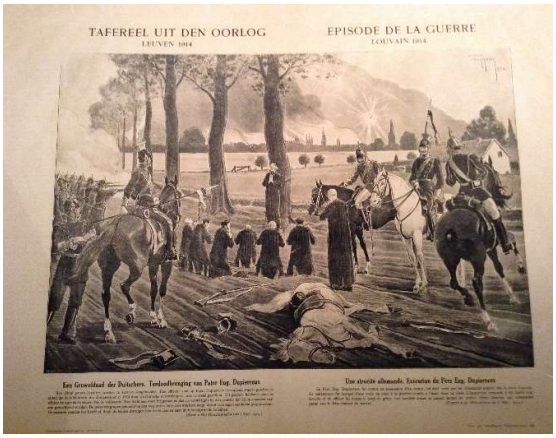
Gordaallaan in de **Lokaertverkaveling**

Vroeger heette de laan 'Th. Coosemanslaan' naar Joseph Theodoor Coosemans, burgemeester van Tervuren van 1882 tot 1911. In de Kunstenaarswijk (Witte Wijk) bestond een 'Jef Coosemanslaan' naar de schilder van de Schilderschool van Tervuren. Na de fusie der gemeenten werd vanaf 1.08.1977 door de gemeente geopteerd voor een naamswijziging: ***Gordaallaan*** ter vervanging van Th. Coosemanslaan. Volgens de Heemkundige Kring een goede keuze, want de laan verbindt de Leuvensesteenweg met de Leuvensepoort die naar de 'Gordaalmolen' leidt in de Warande en midden in de vroegere wijk 'Gordaal' ligt. De Gordaallaan is een van de nog weinige gekasseide straten in Tervuren.

'Goor' betekent moerassig; de benaming 'Goordaal' verwijst naar de vallei van de Voer, de waterloop die de energie leverde voor de *Gordaalmolen*.

Pater Dupierreuxlaan

De schrijfwijze van de straatnaam is verkeerd, het moet 'Dupiéreux' zijn.

Het gedeelte van de Oude Leuvensebaan werd na de WO I omgedoopt in Pater Dupiéreuxlaan. Samen met de Liskensstraat zijn dit de enige straten in Tervuren die herinneren aan 'De Grote Oorlog'.

Eugène Dupiéreux (1891-1914) was in 1913 student-novist bij de jezuïeten te Leuven. Vanaf 19.08.1914 werd te Leuven fel gevochten tussen Duitse en Belgische troepen. Op 27.08 werd de bevolking 's morgensvroeg gedwongen de stad te verlaten. Een lange kolonne burgers, waaronder geestelijken,

vluchtte naar Brussel langs de Leuvensesteenweg. Ter hoogte van de Oude Leuvensebaan te Tervuren, werd de groep door Duitse troepen gecontroleerd, alle geestelijken werden gearresteerd en gefouilleerd. Bij pater E. Dupiéreux vond men een notitieboekje met aantekeningen. Hij vergeleek de Duitsers met de Hunnen die in de 7de eeuw de bibliotheek van Alexandrië verwoestten. Hij werd ter plekke gefusilleerd**.**
Op het kruispunt met de Leuvensesteenweg, plaats van de terechtstelling, liet de familie van de pater, na de oorlog, een groot arduinen kruis oprichten.

Victor Van Espenlaan in de **Rotselaerverkaveling**
Dokter Victor Van Espen (1885-1975), gemeenteraadslid voor de Katholieken, werd burgemeester van 1921 tot 1926. De eerste naoorlogse verkiezingen hadden plaats in 1921.

Vrouwen hadden voor het eerst stemrecht. In de aanloop naar de verkiezingen ontstond een strijd tussen twee traditionele partijen, de Katholieken met Jozef Ceuppens als lijsttrekker en Gemeentebelangen (liberalen) met François Xavier Drabs. Gemeentebelangen haalde de meeste stemmen, F.X. Drabs werd voorgedragen als burgemeester maar mocht omwille van vermeende Duitse sympathieën de functie niet waarnemen.

Eind 1921 start de organisatie 'Nationaal Werk voor Kinderwelzijn' in Tervuren. Van 1936 tot 1963 was Van Espen voorzitter van het Rode Kruis Tervuren; tijdens de oorlog speelde hij een belangrijke rol in het hulpbetoon aan de bevolking. Tijdens zijn legislatuur werd op 19.8.1923 het oorlogsmonument voor de gesneuvelden ingehuldigd. Het kerkhof rondom de kerk werd vervangen door een kerkhof op het Kisteveld. De eerste overledenen werden er in 1918 begraven en vanaf 1922 kwam er een begrafenisverbod voor het oude kerkhof.

Karel De Costerlaan
Karel-Willem Decoster (1857-1918) burgemeester van Tervuren van 1911 tot 1918.

Via zijn ouders kwam hij in het bezit van het huis *De Blauwe Leeuw* op de hoek Marktplein/Vlonderse Hoek. Katholieken wonnen de verkiezingen in 1911, Karel De Coster werd burgemeester. In augustus 1914 brak de Eerste Wereldoorlog los. Met affiches riep hij de bevolking op de kalmte te bewaren. Een 'hulpcomiteit' werd opgericht om de voornaamste problemen van de bevolking te verhelpen. Voedings- waren werden wekelijks bedeeld en soep dagelijks. Van de burgerwacht in Tervuren werden 136 mannen gedeporteerd naar het Duitse kamp in Soltau tot januari 1915. Sommigen beweren dat K. De Coster door de Duitse bezetter verplicht was om de lijst met namen van de burgerwacht mee te delen maar de lijst werd bij August Hacquaert, voorzitter van de burger- wacht, gevonden. Wegens gewetenswroeging zou hij op 13.10.1918 een einde aan zijn leven gemaakt hebben nog geen maand vóór de Wapenstilstand van 11.11.1918. Frans Vanfraechem (1849-1933) nam de fakkel over tot aan de verkiezingen van 1921.

Karel De Coster was de grootvader van Jeanine De Coster, lid van de Heemkundige Kring en ereburger van Tervuren. Het huis '*De Blauwe Leu 1733'* op de Markt werd in 2011, met bemiddeling van de heemkundige kring, door mevrouw De Coster aan de gemeente geschonken. Het werd een brasserie van 'The Lodge Group'.

Jozef Ceuppenslaan

Jozef Ceuppens (1883-1940) burgemeester van Tervuren van 1927 tot 1940.
Hij was een sociaal bewogen man, diepgelovig katholiek, overtuigde Vlaming. Als kopman van de Katholieke Partij won hij driemaal na elkaar de gemeenteraadsverkiezingen, werd de burgemeester van het Interbellum genoemd. Gedurende 13 jaar heeft hij, begaan met het geestelijk en cultureel welzijn van zijn dorpsgenoten het volgende gerealiseerd: herinrichting en inrichting van gemeentelijk onderwijs in Tervuren en Moorsel; 1931 avondonderwijs voor volwassenen; inrichting van de gemeentelijke bibliotheek in Tervuren, een vrije bibliotheek in Moorsel; aanschaf van een kiosk voor muziek- en zangstonden; 1932 onthulling van het Heilig-Hartbeeld naast de Sint-Janskerk; 1933 aankoop van het Hof van Melijn om er een museum voor 'Geschiedenis en Folklore' in te richten; vanaf 1930 inrichting van de wekelijkse Vrijdagmarkt.
Op het vlak van de openbare werken: aanleg van riolering en waterzuiveringsstation; overwelving van de Maalbeek in de Broekstraat; het kasseien van alle straten over de gehele breedte; uitbreiding van elektriciteits-, water- en van het straatverlichtingsnet; inrichting van gemeentelijke stortplaats in het Diependal; bouw van sociale woningen in de Putte-, Lindeboom- en Sint Jansstraat. Op 10.2.1940 stierf hij en werd opgevolgd door eerste schepen Constant Dereymaeker.

Constant Dereymaekerlaan

Constant Dereymaeker (1881-1961), burgemeester van 1940 tot 1941 en van 1944 tot 1946. Vanaf 1926 schepen van Openbare Werken, nadien eerste schepen en katholiek. In april 1940 na Jozef Ceuppens, burgemeester. Op 17 mei 1940 vallen Duitse troepen Tervuren binnen. Bij militair bevel werd de bevolking verplicht de gemeente te ontruimen, de burgemeester zou zijn gemeente al verlaten hebben voordat de laatste inwoners vertrokken waren. Dit werd hem kwalijk genomen. Op 16.4.1941 werd hij door Gérard Romsée, toenmalige secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken, uit zijn ambt ontzet ten voordele van Piet Michiels (1900-1983), gemeenteraadslid voor het VNV, benoemd tot burgemeester van 1941 tot 1944. Begin september 1944 werd Tervuren bevrijd van de Duitse bezetting. Piet Michiels vluchtte uit Tervuren weg, werd opgepakt,

veroordeeld tot zes jaar opsluiting. In september 1944 werd de afgezette burgemeester Dereymaeker door een uitzinnige menigte thuis opgehaald, op de schouders naar het gemeentehuis gedragen. Hij zal dan tot eind 1946 opnieuw de gemeente leiden.

In de **Constant Dereymaekerlaan nr. 15** staat een tot landelijke villa verbouwd 19de-eeuws boerenhuis als overblijfsel van het oudere **Goordalhof of Rotselaerhof**, één van de oudste pachthoven van Tervuren met landbouwactiviteit tot 1953. In de 14de eeuw de woning van de molenaars van de Go(o)rdalmolen, later gepacht en aangekocht door Willem Nichelen, Willem van Goordale genoemd, in 1495 door Gauthier van Rotselaar, van toen af Rotselaarhof genoemd. Het hof was gelegen in de moerassige Voervallei, de 'Goordal'. Aartshertogen Albrecht en Isabella (17de eeuw) verwerven de Goordalmolen, landerijen in de Voervallei en voegen ze bij hun domein, de Warande van Tervuren. Een brand vernielde het hof in 1881, het complex werd gedeeltelijk heropgebouwd, behalve het vrijstaande wagenhuis en werd eigendom van de familie de Grunne, grote landeigenaars van de streek. Er is landbouwactiviteit geweest tot 1953. In 1954 werden de hoeve verbouwd, de gronden verkaveld door een immobiliënmaatschappij.

Molenberglaan in de Lokkaertverkaveling
Er was een Molenstraat te Vossem en te Tervuren, een Molenweg en een Verlengde Molenweg te Duisburg, een Molenberg te Vossem en een Molenberglaan te Tervuren. De gemeente moest na de fusie van de gemeenten een beslissing nemen omtrent de straatnamen met het woord Molen om verwarring te vermijden. Advies van de heemkundige kring: de Molenstraat te Vossem ligt in het verlengde van de Smisstraat en kan best deze laatste benaming aannemen. De Molenweg te Duisburg blijft behouden.
De Molenstraat te Tervuren wordt ofwel de Wind- molenstraat ofwel de Ketelstraat, de Molenberglaan te Tervuren blijft behouden maar de Molenberg te Vossem wordt Sint-Hubertuslaan.

De **Molenberglaan** is in feite een deel van de **Oude Leuvense Baan**, langs de muur van de warande, die vroeger langs hier naar het 'Hof ter Munckt' liep om vandaar naar de molen van Vossem af te draaien en verder door te lopen naar Leuven. De weg liep van de molen van Vossem naar de windmolen op de 'Kwade Keer'; daar deze weg lichtjes klimt heeft de laan ogenschijnlijk haar naam hieraan ontleend.

De verandering kwam er toen, na WO I op de hoek van de Leuvensesteenweg het 'Dupiéreuxkruis' werd geplant.
Het stuk tussen de Leuvensesteenweg en de Decosterlaan werd toen omgedoopt naar deze pater die hier door de Duitsers werd gefusilleerd. Er bleef toen slechts een modderig pad naast de warande- muur dat later werd geplaveid en tot Molenberglaan omgedoopt.
Rechts van de Leuvensepoort richting BSB is de Molenberglaan gekasseid. In de andere richting begint de asfaltlaan en eindigt als kasseiweg tot het kruispunt met de Waalse baan. De laan eindigt in een kronkel holle aardeweg. Rechts ter hoogte van huisnr.13 loopt een smal pad (verbindingsweg) omzoomd met bomen tot aan de C. Dereymaekerlaan.

D. Jachtwijk (Jachtlaanverkaveling)

De aanleg van de Jachtwijk of Jachtlaanverkaveling dateert van de jaren ‘1960 en later, met over het algemeen vrijstaande woningen op kleinere en grote prestigieuze villa’s op grotere percelen.
De ligging van de wijk is prachtig. Het bos speelt in deze wijk een belangrijke rol, alhoewel niet zo overheersend als in de ‘Arboretumwijk’, de verkaveling is gelegen op een terrein dat van oudsher niet zo dicht bebost was, maar meer een overgangszone tussen dorp, landbouw en lichte bebossing. Toegangen tot het bos zijn aan het einde van de Ringlaan-Hertenberg-straat en aan het einde van de Sneppenlaan.

François Rude (1784-1855), *De jacht op Meleager* …detail van de fries ter versiering van het paviljoen van Prins Willem van Oranje en Anna Paulowna in Tervuren.

In de **Jachtwijk** wijk dragen de straten namen in verband met de jacht of met jachtwild: **Jachtlaan, Eekhoornlaan, Fazantenlaan, Hazenlaan, Konijnenlaan, Kwartellaan, Patrijzenlaan, Reeboklaan, Sneppenlaan, Vossenlaan.**

Het is niet te verwonderen dat de keuze van deze namen op de jacht viel, Tervuren is altijd een geliefkoosde plek geweest van vorsten en adel om te jagen. De jacht speelde vele eeuwen lang een belangrijke rol in het adellijke en burgerlijke leven. De warande en het nabij gelegen Zoniënwoud waren tot op het einde van het ancien regime het jachtgebied van de hertogen, ze waren verwoede jagers. Van de 14de eeuw tot het einde van de 18de eeuw mocht iedereen jagen op klein wild, hazen, konijnen en ander klein wild, de *‘venatio ignobilis’*, maar de jacht op groot wild zoals everzwijnen, damherten, herten, reeën, hazen en vossen was voorbehouden voor de adel, de *‘venatio nobilis’* of edele jacht. In verordeningen werden diverse jachtmethoden bepaald en werd de stroperij aan banden gelegd.

De **Hertenbergstraat** door Vic Motte reeds beschreven in deel 1 ‘Het Centrum van Tervuren’, is een van de meest schilderachtige straten van Tervuren met de Robianovijvers, de savoorkens, het kasteel de Robiano en de Voer. Een mooi wandelpad langs de vijvers volgt de Voer tot aan de bron in het Kapucijnenbos.

Wolvenweg
De Wolvenweg is een van de mooiste holle wegen in Tervuren. De deels gekasseide holle weg, doorsneden door de Ringlaan, heette vroeger de IJssenestraat en was van oudsher de weg van Tervuren naar Overijse en was de kortste verbinding tussen het dorp en het Kapucijnenklooster. Het ontstaan van de naam ‘Wolvenweg’ is niet bekend. De Wolvenweg is samen met de onmiddellijke omgeving van het kasteel de Robiano en de vijvers langs het Voerpad beschermd als dorpsgezicht. Deze met beuken omzoomde weg was vanwege zijn

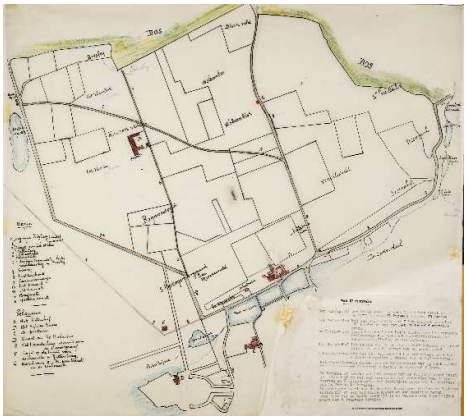
pittoresk karakter vaak het onderwerp van de schilders van de School van Tervuren op het einde van de 19de eeuw. In de Wolvenweg stonden vroeger een paar mooie Kapelletjes, spijtig genoeg zijn ze verdwenen.

Joseph Theodore Coosemans (1828-1904)
De Wolvenweg te Tervuren ;olieverf op doek
vzw Vrienden van de School van Tervuren

Kisteveldlaan

De Kisteveldlaan is genaamd naar de vroegere grote hoeve 'De Kiste' gelegen tussen de Wolvenweg en de Duisburgsesteenweg. Het toponiem "*Kisteveld*" is o.a. te vinden op een kaart van Van Werden van 1659. De gronden die er bij hoorden werden het "Kisteveld' genaamd. Hier was ook de plaatselijke 'vroente' of gevangenis gelegen, een aparte ruimte naast het hof of een soort kooi gebouwd in een kamer van het hof, waarvan de pachters de rol speelden van gevangenisbewaarders. Het zitten in de vroente duurde in het algemeen niet lang, de schuldige werd voor zware straffen overgebracht naar de 'Steenpoort' of de 'Hallepoort'-gevangenis te Brussel of naar Vilvoorde. In de 18de eeuw werd de hoeve gesloopt en herschapen tot landbouwgrond. De Vroente bevond zich misschien op de hoek van de huidige Duisburgsesteenweg met de Jacht- en Reeboklaan.

Net na de WO I werd hier het nieuwe kerkhof ingeplant, waarschijnlijk tussen de steenweg en de 'Kistenstraete'. De eerste overledenen werden er in 1918 begraven. Vanaf 1922 kwam er een begrafenisverbod voor het oude kerkhof in het centrum van Tervuren..

Ringlaan

De Ringlaan was bij oorsprong bedoeld om de Duisburgsesteenweg met de Tervurenlaan te verbinden, om het doorgaand verkeer buiten de kom van Tervuren te houden. Er was echter veel tegenwerking. Het plan werd niet verwezenlijkt, de laan loopt nu dood op de Hertenbergstraat bij de Hertendreef. In het gebied waar nu de Ringlaan en de Vossenlaan lopen werd natuursteen ontgonnen. In de vijftiende en zestiende eeuw werd het 'Steenpoel', 'Steenblok' of 'Steenblokveld' genoemd..

E. Kunstenaarswijk/ Schilders-/Witte Wijk – (Ravensteinverkaveling)

De naam van de wijk verwijst naar schilders van de kunstenaarskolonie de zogenaamde 'School van Tervuren'. Ze maakte deel uit van een 19de-eeuwse internationale stroming en vormde een belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van de Belgische schilderkunst. Ca. 1860 ontstond te Tervuren een kolonie van landschapschilders in navolging van het Franse 'Ecole de Barbizon'. Drie generaties kunstenaars volgden elkaar op tot 1914. Kunstenaars hadden een afkeer van academisme en legden zich vooral toe op de "openluchtschildering of pleinairisme". De natuur werd hun enige meester. Het weergeven van landschappen in

natuurlijke seizoenskleuren en het licht werd een volwaardige kunstvorm. In Tervuren vonden ze inspiratie in het Zoniënwoud, de Voervallei, de Warande, de omliggende velden en weiden.

De straten in de Kunstenaarswijk zijn genoemd naar leden van de eerste generatie van deze kolonie (1860-1874) **Hippolyte Boulenger**, **Joseph Coosemans, Jules Montigny, Edouard Huberti, Alphonse Asselbergs, Jules Raeymaekers**. Ze schilderden gezamenlijk of afzonderlijk en wisselden vaak van gedachten op het marktplein in de herberg "In den Vos". Nadien volgden een tweede en derde generatie van kunstenaars die allen dezelfde principes volgden en de natuur schilderden. Met het uitbreken van WO I in 1914 kwam er een einde aan de 'School van Tervuren'. Maar de Tervuurse natuur bleef aantrekkelijk voor vele landschapsschilders daarna.

Deze kunstenaarswijk ook 'Schilderswijk', 'Witte Wijk' of 'Ravensteinwijk' genoemd bevindt zich in de 'Ravensteinverkaveling' ten zuiden van de Tervurenlaan en grenst aan de achterkant van de Koninklijke Golf Club van België Ravenstein op de Ravensteinkouter.

Volgens cartografische bronnen is deze wijk tot ongeveer de jaren '1950 onbebouwd gebleven. Van '1950 tot '1970 heeft de Ravensteinwijk zich ontwikkeld tot een woonwijk met een hoge dichtheid en een hoog aandeel sociale woningen. Het is een tuinwijk met brede straten, een oprit voor elke woning en hier en daar een verloren stukje groen. De gemeente wil samen met de bewoners, de sociale huisvestingsmaatschappij Elk zijn Huis en het woonzorgcentrum (Jezus-Eiklaan) inzetten op vergroening, ontharding, verbinding en verdichting van deze wijk, en zo toewerken naar een Ravenstein met 5 tinten groen.

Alfons Asselbergslaan
Alphonse Asselbergs (1839-1916) voegde zich in 1867 bij de groep landschapschilders. Hij was een leerling van Edouard Huberti (1860 tot 1863). Van 1867 tot 1871 verbleef hij geregeld in Tervuren; zijn geliefkoosde plekken om te schilderen waren de Warande en de Nettenberg. Hij verliet Tervuren en ontdekte de Limburgse Kempen, Kinrooi, Genk, Barbizon, Ardense landschappen en de kust. . . Zijn landschappen zijn soms zwaar melancholisch en somber, toch slaagt hij erin met het spel van licht en schaduw de weg naar impressionisme in te slaan.

Hippolyte Boulengerlaan
Hippolyte Boulenger (1837-1874) was de spil van de 'School van Tervuren', de artistiek dominerende figuur. Hij volgde vanaf 1854 avondles schilderen en tekenen naar de natuur aan de Academie voor Schone Kunsten te Brussel. Dankzij de ondersteuning van Camille Van Camp, ontmoet in 1863 in Oudergem, kon Boulenger voorzien in zijn levensonderhoud en zich wijden aan het tekenen en schilderen. Hij nam zijn intrek in de herberg 'In den Vos' in Tervuren en trouwde. Tervuren was zijn thuishaven. Hij verbleef in Frankrijk, schilderde in Zaventem, Antwerpen, Bosvoorde en in de Maasvallei. Hij stierf amper 36 jaar oud in Brussel. In zijn werk vertoonde Boulenger een duidelijke voorliefde voor een sombere,

gevoels- geladen natuur, die hij weergaf in een rijk, donker coloriet en in een overwegende grijze toon.

Belangrijke werken zijn o.a. de 'Sint-Hubertusmis te Tervuren', de 'Haagbeukendreef' (1871) die op het Salon te Brussel (1872) met een gouden medaille werd vereerd. In de Belgische schilderkunst wordt hij aangezien als de vaandeldrager van het realisme. In Doornik, de geboortestad van H. Boulenger is een straat naar hem genoemd, ook in Ukkel.

Onder het burgemeesterschap van Philippe Keyaerts werd in 1963 in Tervuren gestart met de bouw van een Rijksmiddelbare school, in 1964 omgevormd tot een Koninklijk Atheneum ondertussen uitgegroeid tot een vaste waarde in de streek.

Guillaume Vogels
Portret van Hippolyte Boulenger, ca. 1873
olieverf op doek
vzw Vrienden van de School van Tervuren

Jef Coosemansstraat
Joseph-Théodore Coosemans (1828-1904) gemeentesecretaris van Duisburg (1848-1867), gemeente-ontvanger van Tervuren (1854-1872) en verantwoordelijk voor de postkoets Tervuren-Brussel, maakte kennis met kunstenaars die vanuit Brussel met de postkoets naar Tervuren kwamen. Théodore Fourmois zette hem aan tot schilderen. Samen met H. Boulenger schilderde hij de Tervuurse natuur en omgeving. Hij nam ontslag van zijn ambtelijke functies, wijdde zich vanaf 1872 volledig aan de schilderkunst in Tervuren, en nadien in de Ardennen, Normandië, Barbizon en in de omgeving van Genk en Kinrooi in de Limburgse Kempen. In 1886 werd hij professor Landschapschilderen aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten Antwerpen. Als autodidact is Coosemans erin geslaagd om de natuur objectief en realistisch met zilverige, parelmoeren tonaliteiten sfeervol te schilderen.
Sinds 1906 is er een straat naar J. Coosemans genoemd in Schaarbeek, waar hij in 1904 overleed. In de Foyer van het CC Warandepoort hangt een groot schilderij 'Vijverhoek bij kasteel van Robiano' van Joseph Coosemans.

Edouard Hubertilaan
Edouard Huberti (1818-1880) studeerde architectuur, was muzikaal begaafd, een intellectueel man. Hij begon pas in 1860 onder invloed van Theodore Fourmois te tekenen en te schilderen. Huberti was onder de indruk van lommerrijke wouddreven in Tervuren, ontmoette vaak H. Boulenger. Hij verliet Tervuren voor de Antwerpse en Limburgse Kempen. Huberti werd de 'dichter met penseel' genoemd, hij gaf zich over aan een soort poëtische dromen doch bleef hij zeer realistisch, hij liet de materie trillen in zijn kunstwerken. Was stichtend lid van de Société Libre des Beaux-Arts (1868).
De Hubertilaan maakt een lus. In de laan is 'Elk Zijn Huis bezig' met de 'Renovatie Woonwijk Ravenstein Huberti-Van Camplaan' in samenspraak met eigenaars en huurders van de woningen.

Jules Montignylaan
Jules Montigny (1840-1899). Leerling van genreschilder H. Dillens op jeugdige leeftijd, studeert verder aan de Academie van Brussel. Komt in de jaren '1860 in contact met de schilders van de School van Tervuren. In 1871 vestigt hij zich definitief in Tervuren. Hij werd bekend als tekenaar van portretten, maar vooral als dierenschilder van de School van

Tervuren. Zijn landschappen zijn realistisch, sfeervol geschilderd met boeren en boerinnen, koeien en vaak ook met paarden. Hij interpreteert regen, avondrust, frisse ochtenden in de herfst op een heel subtiele, verfijnde wijze en met een eerlijk maar bescheiden talent.
Hij tekende o.a. een portret van Theodore Coosemans, burgemeester van Tervuren (1882-1911) en zijn echtgenote in 1898.

Camille Van Camplaan
Camille Van Camp 1834-1891 Schilder van de School van Tervuren
Twee verschillende straatnaamborden, het ene met de naam van de schilder, het tweede met naam en identiteit van de schilder.
Camille Van Camp (1834-1891) volgde een opleiding aan de Academie van Brussel, verbleef in Parijs en in Barbizon waar hij onder de indruk was van de landschapschilders aldaar. Hij werd portretschilder in het Brusselse bourgeoismilieu. Maar de bewondering voor de natuur bracht hem naar Tervuren waar hij met H. Boulenger een voortrekker werd van de 'School van Tervuren'. Hij speelde een rol in het ontstaan van de landschapschilderschool bestempeld als het 'Belgisch Barbizon'. Hij schilderde zee- en strandgezichten in Zeeuws-Vlaanderen, alsook historische stukken. Van Camp werd ook geapprecieerd als illustrator, maakte tekeningen voor Engelse bladen en publicaties van Ch. De Coster.
Op het pleintje in de Camille Van Camplaan staat een herdenkingsboom, een kort geknipte boom (haagbeuk?), op de steen een tekst gebeiteld: 'VRIJHEIDSBOOM GEPLANT /TER HERINNERING / BEVRIJDING /GEVANGENKAMPEN / 1945-1975'.

F. Museumwijk

De ***Museumwijk*****,** een wijk ten noorden van de Leuvensesteenweg wordt ook Museum-Noord genoemd. De wijk werd aangelegd in de jaren 1960-1970, met villa's, veel nieuwe open en halfopen bebouwing soms op kleine kavels. De aanwezigheid van de British School of Brussels (BSB) aan de overkant van de Leuvensesteenweg, drukt zijn stempel op de buurt. Relatief veel huurhuizen, en een grote Angelsaksische gemeenschap die de wijk begint te domineren.. Een ander bepalend element van de buurt is uiteraard de aanwezigheid van het AfricaMuseum.

Museumlaan
De **Museumlaan**, een oude baan doorheen een landelijk gebied met een windmolen, heette voorheen 'Molenstraat'. Er was een Molenstraat te Vossem en te Tervuren. Bij de fusie van gemeenten in 1977 moest de gemeente de straatnamen met het woord 'molen' herzien. Aan de heemkundige kring werd gevraagd welke straatnaam vervangen moest worden. Advies: de Molenstraat te Vossem ligt in het verlengde van de Smisstraat en kan behouden worden. De Molenstraat te Tervuren wordt ofwel de 'Windmolenstraat', verwijzend naar de verdwenen windmolen op het kruispunt van de Oude Leuvensebaan en de Molenstraat ofwel de 'Ketelstraat': de ketel is het oudere toponiem voor deze omgeving en verwijst naar een komvormige diepte in het landschap.
Gemeentelijke beslissing: in plaats van Windmolenstraat of Ketelstraat werd geopteerd voor de naam 'Museumlaan', naar het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Deze optie werd beïnvloed door een collectief schriftelijk verzoek van de bewoners van de Molenstraat de vooropgestelde benaming van Ketelstraat te vervangen door Museumlaan.

De aanzet van de bebouwing kwam er door de Koloniale Tentoonstelling van 1897 en de aanleg van het nabijgelegen tram- en treinstation, waardoor de Molenstraat uitgroeide tot een residentiële laan met voornamelijk hotels en villa's uit de eerste helft van de 20ste eeuw. De Museumlaan is aan de pare kant bebouwd, voorbij de kapel en van de Oude Leuvense- baan af aan beide kanten en kijkt dan uit op de onpare kant op een landelijk gebied dat aansluit met de vroegere renbaan van Sterrebeek, thans golfterrein, Sterea, The National Golf of Brussels.

Hotel Colonial in de Museumlaan

Bijlkensveldstraat
De **Bijlkensveldstraat** werd aangelegd in de jaren '1960. Wellicht verwijst de naam van de straat naar het veld van de familie Bijlkens. De schrijfwijze van de naam verschilt van kaart tot kaart: in de kadasterkaart van 1842-1897 staat Bylkensveld, in de kadasterkaart van Popp van 1866 staat Beylkensveld. Op het straatnaambord werd de benaming 'Bijgel-Vigestraat' toegevoegd door onbekenden. De straat met nieuwe open en halfopen bebouwing komt uit op een rugbyveld.

Elisabethlaan
De **Elisabethlaan** ligt deels op het grondgebied van Tervuren, deels op dat van Wezembeek-Oppem. Oorspronkelijk was deze laan slechts een voetweg, de zogenaamde Dieweg, één van de oudste wegen die Tervuren & Vilvoorde verbond, met halverwege Zaventem. Er was geen bewoning aan deze weg. Vandaag is het tracé nog deels bewaard, Dieweg gaat over in de Leopold III-laan. De huidige laan werd aangelegd tijdens de Koloniale Tentoonstelling 1897 en werd later genoemd naar Koningin Elisabeth. De deels gekasseide en deels onverharde straat bleef tot vandaag onbebouwd aan onpare zijde waar de oude spoorwegbedding werd bebost. De pare zijde werd vanaf het einde 19de eeuw maar vooral in het begin 20ste eeuw bebouwd met buitenhuizen van de Brusselse burgerij.

Lokaertlaan
De **Lokaertlaan** verwijst naar het Lokkaertveld of 'den Lockaert' dat hier lag ten Noorden van de Warande tussen de Mokkenberg, de Molenstraat en de Waalse Baan. Al van de oudste tijden hoorde dat veld toe aan het Goordalhof of Rotselarhof in de buurt van de gordaalmolen. Het Lokkaartveld werd gedeeltelijk onteigend voor de bouw van het paviljoen voor de Prins van Oranje (1817-1823) op de plaats waar later in 1897 het koloniënpaleis zou gebouwd worden. Koning Leopold II kocht ook gronden aan voor de bouw van het Congomuseum. In 1826 werd het Lokkaartveld doorgesneden om de Leuvense- steenweg aan te leggen.

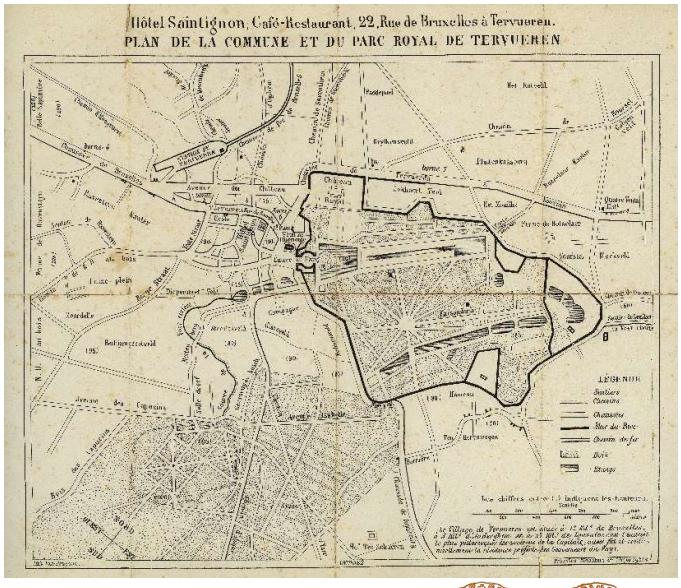
Paddepoel
Wat Paddepoel juist betekent is nog niet beschreven, duidt het op paddenpoel ? In oude kaarten is de weg ernaar toe Pedekensweg, Pedekenspoel, Padekenspoel, later Paddepoel. Padeke of pedeke betekent ook een wegje, het kan misschien een weg naar een poel zijn. De Paddepoel is terug een “trage weg” tussen de Parklaan en de Grenslaan geworden dankzij medewerking van de gemeente en de British School die omheiningen plaatste rond de voetbalvelden.

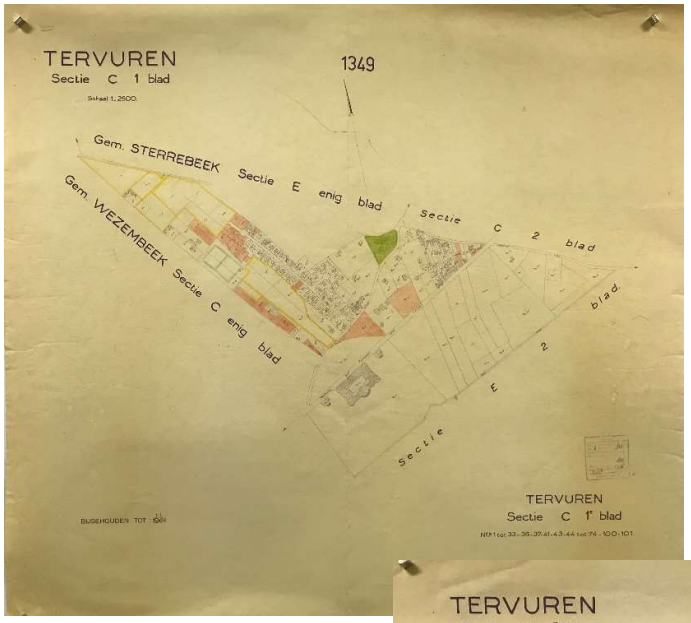
Rotselaerlaan
De **Rotselaerlaan** ligt in de Lokkaertverkaveling waar ze een soort blok vormt met de Lokaertlaan. De Rotselaerlaan verwijst naar de grote hoeve *Goordalhof* of *Rotselaerhof* die aan de overkant van de huidige Leuvensesteenweg stond. De gronden van deze hoeve werden later ook verkaveld. De hoeve wordt beschreven in de ‘Burgemeesterwijk’.

Oude Leuvensebaan
verbindt de Museumlaan met de Leuvensesteenweg.
Het is een overblijfsel van de eerste weg naar Leuven die bij de Markt vertrok. Zij werd in 1827 verlegd naar het huidige trajekt. Vanuit het hertogelijk kasteel liep hij naar de “Kwade Keer", waar de windmolen stond over de huidige Oude Leuvense Baan naar het "Hof ter Munck!" en dan over Vossem naar Leuven. De Oude Leuvense Baan is op de oude kaarten ook nog ‘De Goordalstraete’ of ‘Ketelstrate’, genoemd naar het deel van het gehucht Go(o)rdaal, ‘Het Ketelveld’

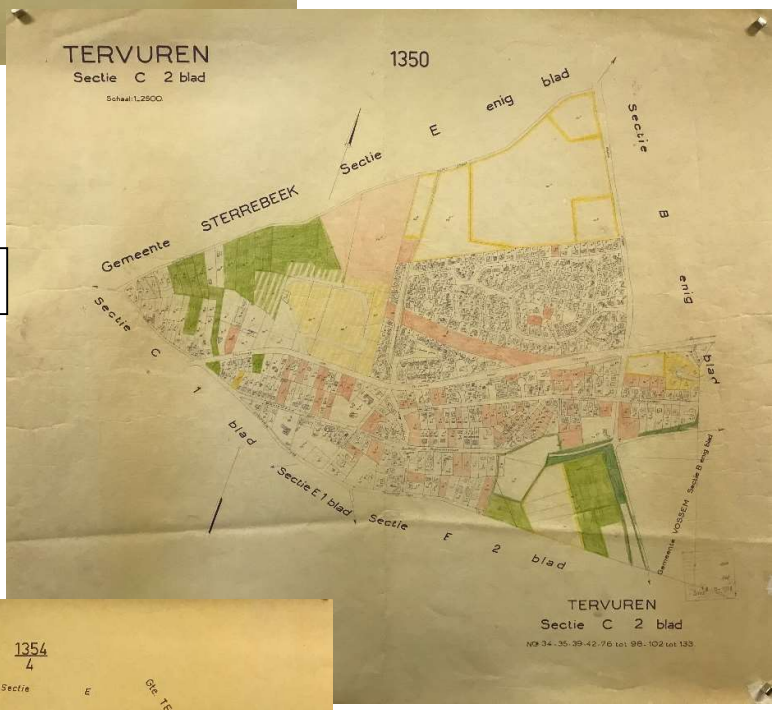

Er was een Oude Leuvensebaan te Tervuren en een Leuvensebaan te Vossem-Duisburg.
Advies van de heemkundige kring: de Oude Leuvensebaan blijft behouden; de Leuvensebaan verandert in Bredeweg.
Motivering: de Leuvensebaan te Vossem-Duisburg is een en dezelfde weg. Het is de vroegere secundaire Romeinse heerweg van Duisburg naar Leuven. De naam Bredeweg wordt heropgevist te vervanging van Leuvensebaan. Gemeentelijke beslissing: de naam Bredeweg werd aanvaard.

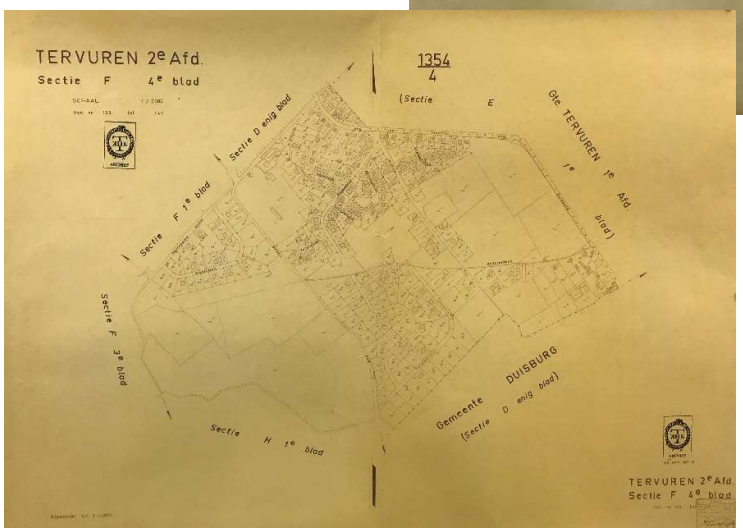

Tervuren, Sectie C 1 ; Museumwijk

Tervuren, Sectie C 2 ;
Afrikawijk en Burgemeesterwijk

Tervuren, Sectie F 4 ; Jachtwijk

4. Moorsel, een piepklein gehucht wordt een deelgemeente met wijken

Jean-Pierre Smit

A. Inleiding

Detail 'Hameau de Moorsel' uit kaart van Tervuren in *De grote Atlas van Ferraris*, *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik*, 1771-1778. Facsimile in atlasvorm, uitgave Lannoo, KBR, Racine, 2009.

Moorsel is steeds een gehucht van Tervuren geweest. Het had één grote straat waarlangs vier pachthoven gelegen waren. Verder was er een veldweg, de Kerkenweg, die naar Sterrebeek liep. Want het gehucht had geen kerk en ook geen school. De bewoners hadden meer contacten met de gemeente Sterrebeek, thans een deelgemeente van Zaventem, maar voor de administratieve zaken diende men naar Tervuren te gaan. Het kerkgebouw kwam er pas in 1905. Het werd 'gesponsord' door de gebroeders Coosemans. De stenen voor de constructie van het gebouw werden in Moorsel zelf gebakken. We kennen in de deelgemeente ook een Steenbakkerijstraat. Het duurde nog tot 1965 voor Moorsel een volwaardige parochie werd.

B. Centrum

Moorselstraat

Moorsel telde maar één hoofdstraat. De **Moorselstraat** was, in de kern van het gehucht, een holle weg zonder behoorlijke bestrating. In 1850 werd de straat 'geplaveid'. Op dat ogenblik had deze straat nog geen officiële straatnaam. Men sprak van '*Le chemin traversant le hameau de Moorseloo*' en van '*Le grand chemin de Moorseloo'*. Pas in 1932 werd de straat behoorlijk gekasseid. Voorheen was het dus, zeker bij regenweer en in de winterperiode, een slijkerig pad.

Pachthofstraat

De oude "Kerkeweghel" (Kerkeweg) wordt eveneens behouwd. Hij werd herdoopt in Pachthofstraat.

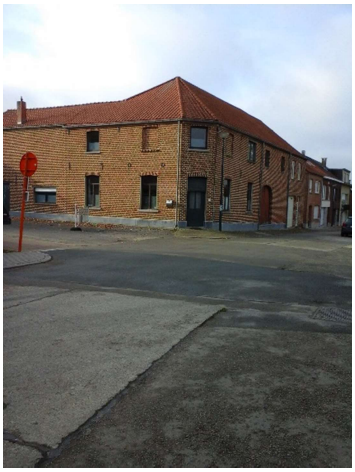
Tegenover het pachthof Hertoginnedal vertrokken/vertrekken er twee wegen. De Kerkeweg en de Oudergemse weg. De Kerkeweg, thans **Pachthofstraat**, was een verbinding met Sterrebeek. Mensen uit Moorsel gingen langs deze weg naar de kerk van Sterrebeek, tot wanneer er in Moorsel een kerk werd gebouwd. Deze straat wordt een voetpad op het grondgebied van Sterrebeek. Dat voetpad loopt over de 'Sussensberg'.

Schoolstraat

Moorsel heeft een tijdje moeten wachten op een schoolgebouw. Tot het begin van de twintigste eeuw liepen praktisch alle kinderen school in Sterrebeek, het waren er meer dan 60. De kinderen – er was toen nog geen leerplicht – moesten normaal gezien schoollopen in de scholen in Tervuren-centrum. Dat was uiteraard een eindje lopen, ongeveer anderhalf uur stappen. In de winterperiode, wanneer de meeste leerlingen wel school wilden lopen, was het een helse tocht. Met de bouw van de school werd begonnen in 1906. In 1910 werd door de gemeente één onderwijzer aangesteld. Er was in die periode nog geen leerplicht in België, maar toch kwamen er heel wat kinderen naar school, vooral in de winterperiode. Dan hoefden ze niet op het veld te werken. Het huidige, vernieuwde schoolgebouw staat nu op de plaats van het oorspronkelijke gebouw.

Steenbakkerijstraat
In de omgeving van de **Steenbakkerijstraat** werden stenen gebakken o.a. voor de bouw van de kerk.

Oudergemse weg

Het pachthof Hertoginnedal was eigendom van de abdij Hertoginnedal in Oudergem. Het hof werd tijdens de Franse bezetting, eind 18de eeuw, in beslag genomen en verkocht. Een deel van de gebouwen van het klooster zijn nog steeds te vinden langsheen de Vorstlaan in Oudergem. De **Oudergemse weg** was vroeger dus het begin van de verbinding met het klooster. De eerste woningen werden op deze straat pas gebouwd omstreeks 1870, in de volksmond kreeg de weg als naam "Nieuwestraat". Aan deze straat bevond zich de tramhalte van Moorsel. De buurtspoorweg werd in 1961 afgeschaft. Bij de tramstatie, "Bij Louis Tram", later Ponderosa, was er een bijhorend café met een opslagruimte waar men ook goederen kon laten opslaan en afhalen.

Waalse Baan
Een andere bekende weg is de **Waalse Baan**. Ze loopt over het tracé van een secundaire Romeinse heirbaan. Deze weg liep vanuit Mechelen naar Namen. Men kan deze weg vanuit Sterrebeek, de Waalse Straat, nog gemakkelijk volgen als voetpad en/of straat, via Moorsel en Vossem tot in de Mechelsestraat van Duisburg

Twee straten gelegen aan de Waalse Baan gedenken twee voormalige burgemeesters van Tervuren.

- **F. Van Fraechemlaan** (1849-1933): Hij werd burgemeester in 1918. Hij bleef dienstdoend en waarnemend burgemeester tot de verkiezingen van 1921.

- **Philippe Keyaertslaan** (1898-1985): Hij was van 1959 tot 1974 burgemeester van Tervuren. Tijdens zijn bewindsperiode werden vele nieuwe straten en een aantal residentiële wijken aangelegd. Dit had alles te maken met de komst van de Europese Gemeenschap. Vele Europese burgers vonden in Tervuren een geschikte woonplaats.

C. De wijken

Eind 1950 en begin 1960 werden heel wat landbouwgronden door projectontwikkelaars opgekocht en verkaveld. Zo ontstonden in Moorsel verschillende nieuwe wijken. Daardoor nam het bevolkingsaantal toe, maar zoals de autochtonen zeiden, het waren 'slaapwijken'. De meeste bewoners namen niet deel aan het dorpsleven. Met uitzondering misschien voor bewoners van de sociale woonwijk aan de Groenlaan. Er was ook een toename van het aantal leerlingen in de school, waardoor er verbouwingen moesten gebeuren om de kinderen op een pedagogische manier onderwijs te verstrekken.

Toename van het bevolkingsaantal.
Volkstelling 1755 : 74 inwoners
Eind 1800 : 43 woningen waarvan 4 pachthoven
1930 : 89 woningen

1979 : 2486 inwoners waarvan 22,3 % niet Belgen
2013 : 3600 inwoners waarvan 29,5 % niet Belgen
2020 : 3824 inwoners waarvan 27,2 % niet Belgen

a. Vogeltjeswijk

Deze wijk is gelegen achter de kerk. Voorheen werd het gebied doorkruist door een paar voetwegen, richting Coige en Vrebos. De polyvalente zaal de Steenberg werd vernoemd naar een voormalige plaatsnaam in dat gebied.
Vanaf de **Boslaan** tot aan de Groenlaan kregen de lanen vogelnamen:
Eksterlaan, Koekoeklaan, Kwikstaartlaan, Leeuwerikenlaan, Lijsterlaan, Merellaan, Mezenlaan,Nachtegalenlaan, Roodborstjeslaan,Sijsjeslaan, Spechtenlaan, Vinkenlaan,Vlaamsegaaienlaan en **Zwaluwenlaan**. De **Capuynstraat** is een recent aangelegde straat die aansluit op de Moorselstraat. Bij deze wijk hebben we de volgende straat bijgevoegd omdat deze helemaal op het einde van Moorsel te vinden is en een verbinding maakt (via het veld) met de Bosdellestraat (niet te verwarren met de Bosdelle in Moorselbos) te Sterrebeek, nl. de **Voskapelstraat**.

b. Sociale woonwijk

Ook aan de sociale woonwijk gelegen aan de **Groenlaan, vroeger** de Beukenstraat, werden de namen van de lanen vernoemd naar vogels: **Pauwenlaan, Tortelduivenlaan, Waterhoenlaan, Korhoenlaan en Parelhoenlaan**. De wijk werd omstreeks 1980 aangelegd.
Streekstraat
De Streekstraat is een zijstraat van de Moorselstraat en loopt over in de vogelwijk. Het woord *streek* betekent een lange strook landbouwgrond.

c. Bloemenwijk

Dit is de wijk gelegen in Moorselbos en omgeving. De ontwikkeling begon omstreeks 1970. Hier kregen de lanen de namen van bloemen, met uitzondering van de **Moorselboslaan** en **Sterrebeeklaan**: **Rozenlaan, Madeliefjeslaan, Boterbloemenlaan, Meiklokjeslaan, Tulpenlaan** en **Sleutelbloemenlaan**. Nog wat bijzonders over deze wijk. De weg of straat die door Moorselbos liep en eigenlijk nog loopt, vormt via Moorsel een verbinding tussen Vossem en Sterrebeek. Vertrekkend aan de Stationsstraat te Vossem, de Leuvense steenweg oversteken, dan de Bosdelle, de Moorselboslaan en de Sleutelbloemenlaan volgen, daarna de Moorselstraat oversteken. Via de Weidelaan naar de Schapenstraat. Deze straat wordt een veldweg op het grondgebied van Sterrebeek, om daar te eindigen als de Schapenweg.

d. Veldwijk

Deze wijk, “den Bleuck” en het Weyblock, is gelegen tussen de Moorselstraat en de Oudergemse weg. Omstreeks 1970 werd deze verkaveling gerealiseerd.

Een "Bleuck" is een gesloten veld. Verkavelaars noemden het "Bleuckeveld" en daarna werd het **Bleuckeveldlaan**. Deze wijk telt nog twee andere lanen, de Weidelaan en de Veldlaan.

Weidelaan
De **Weidelaan** heette vroeger "Woutstraatje". Was eigenlijk een kleine holle weg.
Uiteindelijk is deze Weidelaan genoemd naar analogie met Veldlaan.

Veldlaan
De **Veldlaan** was een pad dat liep over het Weyblock, een verbinding tussen de Moorselstraat en de Oudergemse weg.

Grootveldlaan
Sinds 1973 is de **Grootveldlaan** een nieuwe straat in het "Grootveld", gaande van de Schapenstraat naar de huidige Hulstspoellaan. De verkaveling maakte deel uit van het Hulstbos, dat gerooid werd.

Hulstpoellaan
Hulst: gerooid bosje langs de Schapenstraat, het grootste deel ligt op Sterrebeek. "De Hulst" maakte deel uit van de bosjes die Moorsel bijna geheel omsloten, Moorsel was immers een ruimte gekapt uit een aaneengesloten bos.
De **Hulstpoellaan** heette vroeger Sterrebeeklaan en ligt op het tracé van de oude spoorweg. Om verwarring te voorkomen voor de hulpdienst werd de naam veranderd, omdat wanneer je het fietspad volgt en de Moorselstraat oversteekt, de straat richting Vierwinden ook nog Sterrebeeklaan werd genoemd.

Schapenstraat
Schapenstraat of "Schaepwegh" in de Middeleeuwen. Zeer oude weg, waarlangs de schapen vanuit het huidige Waals-Brabant naar de toen belangrijke plaats Vilvoorde gebracht werden.

Tiendagwandstraat
Een dagwand is een oude oppervlaktemaat. Het verwijst naar de oppervlakte grond die een boer met behulp van een os en een ploeg normalerwijze in 1 dag kon ploegen. Dit is ongeveer één derde van een hectare of ongeveer 3300 m².

e. Vierwindenbinnenhof

Waar de Moorselstraat begint, aan een hoek gevormd met de Waalse Baan, is er een apart wijkje, namelijk het Vierwindenbinnenhof. In de vroege jaren vijftig schreef de toenmalige E.G.K.S. (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal) een architectuurwedstrijd uit. De deelnemers werden uitgenodigd om een betere en tegelijkertijd zo goedkoop mogelijke woning te ontwerpen. Willy Van Der Meeren ging de uitdaging aan. Tussen 1954 en 1956 realiseerde deze architect zijn Vierwindenbinnenhof, een kleine nederzetting bestaande uit acht woningen, waaronder zijn eigen woonhuis.

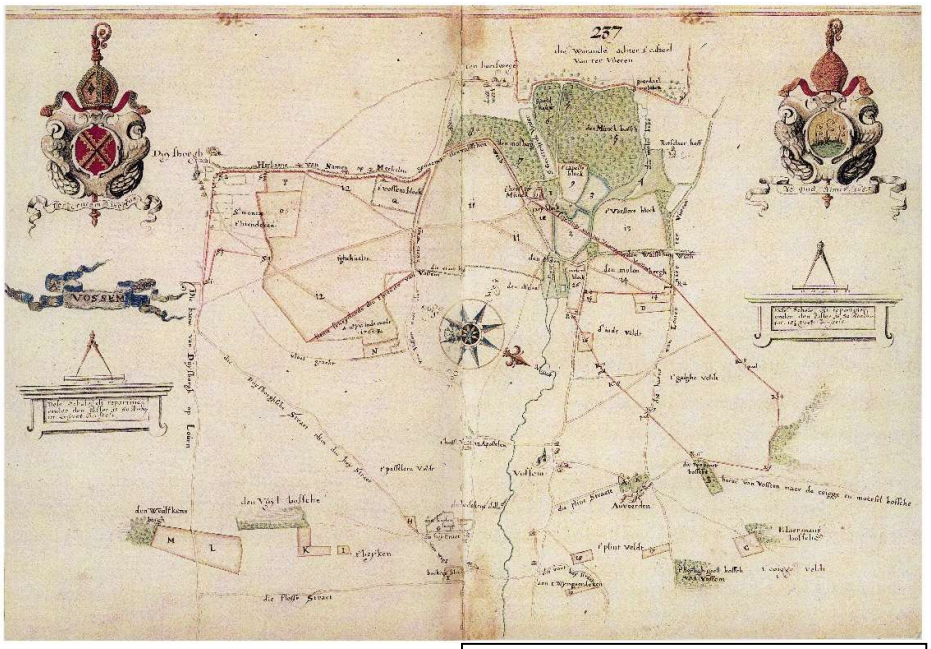

5. Vossem en het voergebied

Jan Van Eeckhoudt en Jean Pïerre Smit

A. Inleiding

Het uitzicht en de ontwikkeling van Vossem is te verklaren aan de hand van de wegen die erdoor lopen, of beter, die de gemeente-grenzen bepalen. De grenzen van Vossem vormen een grote, denkbeeldige driehoek tussen Tervuren, Leefdaal en Duisburg.
Twee heirbanen (de Waalse baan en de Duisburg-Leuven baan), die elkaar in Duisburg kruisen, bepalen grotendeels deze grenzen. Langs de ene kant heb je *de Waalse weg*, komende van Moorsel en die overgaat naar de Mechelsestraat te Duisburg en langs de andere kant heb je de oude baan van Duisburg naar Leuven, *de Bredeweg*.
De dorpskern ligt dus niet, zoals bij Duisburg, aan één van deze wegen. De derde gemeentegrens is de Coigesteenweg over de Leuvensesteenweg en de Morrenweg, grenzend aan Leefdaal.
Vossem was vroeger grotendeels bosgebied en ligt in een vallei, met in het midden de Voer. Het dorsplein en de meeste straten en wijken liggen tussen de Leuvensesteenweg en de Voer.

Tiendekaart van Vossem door landmeter Joris Subil in *Het kaartboek van de Abdij van Park 1665*, heruitgave 2000, Algemeen Rijksarchief

B. Centrum

Beulbosweg
Een kleine weg, beneden aan Vossemberg is de **Beulbosweg**. Dit is afgeleid van *buylbosch* of *Buidelbosch*.
Buil/beul: Het bos wordt hier bepaald naar zijn ligging op een bult, een verhevenheid.

Boterstraat
Verbindingsweg, deels een holle weg, tussen de Dorpstraat en de Morrenweg.
De straat zou veel gebruikt zijn door de Vossemse boeren om met hun boter en andere koopwaar naar de Leuvense Steenweg te gaan.
Een vroeger benaming was Voorthaagstraat.

Dokter De Smethlaan
Genoemd naar dokter Florent De Smeth die afstammeling was van Hendrik-Jozef De Smeth, pachter van het Hof van Moorsel en burgemeester van Tervuren tot 1844. Dokter Florent De Smeth kreeg tijdens zijn leven talrijke eretekens. Een van deze "decoraties", het "Insigne de mérite" werd hem door het Rood Kruis op 4 juli 1898 verleend wegens zijn verdiensten en onbaatzuchtige hulp in dienst van de wereldtentoonstelling van 1897 te Brussel en Tervuren.
De grens Tervuren-Vossem loopt door deze straat, alleen het begin van de straat is in feite Vossem.

Donkerstraat
Dit is een zijstraat van de Lindenberg. De benaming gaat terug tot 1722 (*het doncker straetken*). Voor deze naam is geen éénduidige verklaring. Donker = duister, waar geen licht is. Donker kan ook ‘onduidelijk’ betekenen, ’een straat zonder vaste ligging’. Een straat die, in vroeger tijden, kon verlegd worden over de braakliggende akkers van de driejarige akkerteelt.

Dorpsplein
Voor de fusie omvatte het **Dorpsplein** de Gemeenteplaats en de *Kerkeweg*. Deze namen zijn vervangen omdat er in Tervuren al een Kerkstraat was. Ook de straten met *Kerk(e)* in de straatnaam in Duisburg en Moorsel zijn om deze reden vervangen.
Het Dorpsplein vertrekt van het kruispunt met de Kouterstraat, de Smisstraat en de Sint-Pauluslaan en loopt, links van de kerk, over in de Dorpsstraat.

Dorpsstraat
Deze vertrekt links van de kerk aan het dorpsplein en loopt door tot aan **Hondsbergen**. Deze straat dateert reeds van 1840. *Dorpstraet (Chemin du Moulin de Vossem à Leefdael, par Vossem)*.

Flosstraat
De **Flosstraat** is een verbindingsweg, deels een holle weg, tussen Hondsbergen en de Bredeweg. De benaming gaat terug tot *1551: ouer de flos strate.* Mogelijks verwijst ‘flos’ naar een vijvertje of een open plek in een bosje. Maar hoe de situatie op deze plek was, is niet terug te vinden.

Hondsbergen
De benaming komt van *Honsberge*. Waarom er een ‘d’ in de naam geslopen is, is moeilijk te achterhalen. Op deze straat lag vroeger de Uilenkotenhoeve of ook wel het ***Hof te Honsberge*** genoemd. Het geslacht Van Honsberge behoorde tot de oudsten van deze plaats. Dit gaat terug tot in de 13e eeuw.

Kerkhofstraat
De **Kerkhofstraat** ligt net naast het Hof der 12 Apostelen. Dit is de straat naar het kerkhof van Vossem dat in gebruik genomen werd in 2010.
De straat zelf dateert reeds van 1978.

Kouterstraat
De **Kouterstraat** steekt de voer over en komt vlak voor het Hof der 12 Apostelen uit. *Kouter* betekent een grote open akker of bewerkt land. In de buurt van rivieren of beken zijn dit de hoger gelegen gebieden. Hiervan afgeleid is hier *Dorpskouter*, de oude benaming van de hoger gelegen dorpskern.
De oude benaming is Kontestraat.

Lindenberg

Tussen de Kouterstraat en Hondsbergen ligt de straat **Lindenberg**.
De Lindenberg is genoemd naar het veld Lindenberg dat zich situeerde in de driehoek van de straten Lindenberg-Maagdekensdelle-Vossemberg.
Op deze plaats stond ook een oude linde.
(Andere teksten spreken over een dreef met lindebomen beplant die in het begin van de 18de eeuw nog bestond.)

Maagdekensdelle
De **Maagdekensdelle** is een zijstraat van de Lindenberg. Delle betekent een laag weiland. De naam zou een vervorming zijn van *Meerkendelle (Medekens delle)*, met kleine meertjes. Na de fusie kreeg deze straat een aparte naam. Voordien behoorde deze straat tot de Lindenberg.

Plintveld
Deze straat die vertrekt in het centrum van Vossem leidt naar de Leuvense Steenweg via de Boterstraat en de Morrenweg.
De vloedgracht Plint(beek) was een zijbeekje van de Voer.

Robert Schuitenlaan
Deze straat is aangelegd in 1968-1969. Robert Schuiten (1912-1997) was een architect uit Wezembeek die enkele villa's in Vossem ontworpen heeft.

Sint-Hubertuslaan
Deze straat is genoemd naar het ridderhof "Manoir St. Hubert" van ridder Lagasse de Locht, gebouwd in 1928.
Inmiddels in dat gebouw afgebroken.
Vóór 1970 was deze straat een deel van de Hertstraat.

Sint-Pauluslaan
De **Sint-Pauluslaan**, genoemd naar de patroonheilige van de kerk van Vossem, vertrekt van aan de Leuvensesteenweg en komt uit op het Dorpsplein. De naam is in 1970 veranderd. Daarvoor heette deze straat Kerkstraat of in de volksmond, het 'Strekke'.

Smisstraat

De **Smisstraat** is genoemd naar de smederij of 'smisse' van Julius Demessemaeker. Deze lag in het begin van de Smisstraat, nummer 3. De Smisstraat loopt door tot de ingang van het park van Tervuren. Voor de fusie stopte de Smisstraat ter hoogte van de Steenputtenstraat. Het verlengde tot aan het park heette de Molenstraat.
Vermits er in Duisburg een Molenweg was, werd er in 1977 geopteerd om de volledige straat de Smisstraat te noemen.

Stationsstraat
De **Stationsstraat** vertrekt van aan de Leuvensesteenweg, ter hoogte van de Bosdelle, en komt uit op het Dorpsstraat. Op deze straat had je vroeger de 'statie' van Vossem. De Buurtspoorweg Leuven-Brussel liep door Vossem, alsook *"zwette Jean"*. Op de plaats van het station staan nu de scoutslokalen.

Oude benamingen van deze straat waren:
Plintstraat naar de vloedgracht Plint(beek) een zijbeekje van de Voer.
Later werd het **Paradestraat** omdat de troepen van Napoleon die langs onze buurt kwamen hier parade zouden hebben gehouden.

Steenputten
De straat **Steenputten** vertrekt halverwege de Sint-Pauluslaan richting de Smisstraat en komt er bijna loodrecht op uit. Vroeger heette deze straat de Steenputtenstraat. Op deze plaats zouden steengroeven hebben bestaan, maar hier zijn voorlopig geen bewijzen van.

Treuveld
De straat **Treuveld** is afgeleid van *'t rooi veld, het rode veld* of *reuveld.* Het betekent bebouwbaar maken van land door het rooien van bomen. Dit zou één van de oudste rooiingen zijn. Deze straat gaat over in een veldweg die uitkomt op het oude traject van de Waalse baan (diverticulum).

Varenberg
De **Varenberg** loopt rechts op, vertrekkende van het Hof der 12 Apostelen, en gaat door de velden over naar de Kouterweg te Duisburg. Deze straat is genoemd naar het Hof te Varenberg dat daar gelegen was en afgebroken werd rond 1900. Mogelijks groeiden in deze omgeving veel varens.

Veldeken
De benaming dateert van 1970. Voorheen heette deze straat Veldekensweg.

Vossemberg
Een belangrijke straat op de Lindenberg leidt naar Duisburg. Dit is de **Vossemberg**. Voor 1977 heette deze de Duisburgstraat. Er was reeds de Duisburgsesteenweg in Tervuren. Er is gekozen om de straatnaam in Vossem te veranderen.

C. Wijken

a. Keiberg

De **Keiberg** dateert van 1970. De Keiberg dankt haar naam aan de keien die tijdens het kwartair (jongste geologische periode) praktisch aan de oppervlakte kwamen. De eerste straten in deze wijk zijn **Kleine Keiberg** en **Oude Voordelaan**. In het begin van deze laatste straat ligt het mooie Hof Oudevoorde.

Begin jaren '90 werd de wijk verder verkaveld en kwamen er 4 straten bij:
Ropoortbos
Oude toponymische benaming: *Roopoort bossche.*
Kleine Ham
Oude toponymische benaming: *cleynen ham*.
Heilige-Geestbos
Oude toponymische benaming: *'t heyligh geest bossch*
College van Luxemburglaan
In 1661 werd het College van Luxemburg uit Leuven eigenaar van het Hof ten Oudevoorde.
Het Luxemburgcollege was een studiehuis voor alle studenten uit het hertogdom Luxemburg die wijsbegeerte of godsgeleerdheid studeerden aan de Universiteit Leuven.

Hertstraat
De **Hertstraat** is afgeleid van *Heirstraat* - Heerstraat (aftakking van heirbaan). Deze straat maakte deel uit van de oude weg van Tervuren naar Leuven, de *Vuersche straet. (1780, op het Galgeveldt (paelende) suydt de hertstraete van Tervueren naer Loven, KL 1001/64 bis).*

Jan Van Hortenlaan
Jan Van Horten was een cijnsplichtige van het Hof ten Oudevoorde in de 15e eeuw. Deze straat maakt de verbinding tussen de Keiberg en de Boterstraat.

Kerselarenstraat
De **Kerselarenstraat** is een veldweg die tussen de Keiberg en College Van Luxemburglaan loopt tot aan de Morrenweg en maakte eveneens deel uit van *Vuersche straet*.

Kolvenrodestraat
De **Kolvenrodestraat** is één van de laatste nieuwe verkavelingen in Vossem. Deze straat komt uit op het Plintveld.
Al in de cijnsboeken van de abdij Park is er sprake van het geslacht Colvenrode. In 1308 is er reeds sprake van *Jo(hannes) de Coeluerode*. In 1489 werd dit al *Colvenrode*.

Morrenweg
De **Morrenweg** is één van de straten die na de fusie van naam is veranderd. Voor 1977 heette deze weg de Groeneweg. De naam van de straat komt uit de volksmond en zou verwijzen naar een zekere notaris Morren die er zijn jachtterrein had.
Nog oudere benamingen waren Ammansweg, Oudemans weg.
Merk op dat de kant Leefdaal nog steeds Groeneweg heet.

Splitsing Morrenweg-Boterstraat

Onze-Lieve-Vrouwstraat
Zijstraat van de Boterstraat richting grens met Leefdaal waar de Morrenweg begint.
Aan dat kruispunt maar dan op grondgebied Leefdaal staat de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Goede Gezondheid of kapel van Puttebos.

Voerhoek
Een straat die op het kruispunt ligt met de Dorpsstraat en de Boterstraat is de **Voerhoek**. Deze ligt naast de Voer en volgt deze evenwijdig. De oude benaming, vòòr 1977, was de Broekstraat. Vermits er in Tervuren al een Broekstraat bestond, werd de straatnaam in Vossem aangepast.

b. Bloemenwijk

Deze verkaveling ligt op het galgenveld en de galgenberg en sluit aan bij de bloemenwijk van Moorsel. Logisch dat de straten hier dan ook: **Begonialaan**, **Krokuslaan**, **Irislaan** en **Edelweisslaan** genoemd worden. Deze verkaveling werd voltooid in 1970.

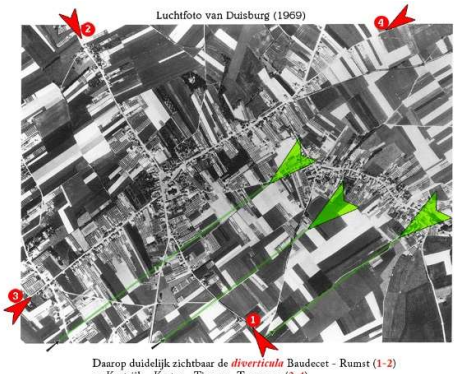
Bosdelle
Aansluitend aan de bloemenstraten hebben we de **Bosdelle**. Deze heette voor de fusie *Bosstraat* of Bosweg. Een '*delle'* of dal is een kleine vallei, een laagte, een laag weiland.
De Bosdelle loopt, net zoals de **Jagerslaan**, naar de Coigesteenweg. Deze straat werd eind jaren '60 aangelegd.

Coigesteenweg
De **Coigesteenweg** is een stuk van de oude *Ammansweg* (vanaf de Leuvensesteenweg tot Coige/Koige). De Koige is een gehucht van Leefdaal.

6. Duisburg, zijn diverticula en zijn gehuchten

Geert Wynants

A. Inleiding

Daarop duidelijk zichtbaar de *diverticula* Baudecet - Rumst (1-2) en Kortrijk - Kester - Tienen - Tongeren (3-4), alsook de Romeinse *parcellering*.

Het wegennet van Duisburg gaat terug tot de Romeinen. Twee Romeinse secundaire wegen (diverticula) snijden elkaar te Duisburg, aan de kerk. Deze secundaire Romeinse wegen liepen enerzijds van Duinkerken over Kortrijk, Kester, Duisburg, Tienen naar Tongeren en anderzijds van Namen naar Mechelen-Rumst. Deze secundaire "heirbanen" waren niet gekasseid maar waren brede aardewegen. Duisburg heeft steeds een agrarisch karakter gehad. Drie gehuchten bepaalden dit karakter. Reeds van voor 1200 kwamen deze gehuchten voor en zijn heden ten dage nog steeds van toepassing. De straten van Duisburg kunnen we grotendeels catalogeren in deze gehuchten.

B. Centrum van Duisburg

Begijnhofstraat

Deze straat ligt ook naast de kerk. Ze droeg vroeger een andere naam, nl. '*Kerkstraat'*. De naam Begijnhofstraat is nog vrij recent (1961). Er waren evenwel geen begijntjes die verbleven in Duisburg. Mogelijk is er een begijntje geboren in Duisburg. Haar ouders hadden een huis op 6 dagwanden vooraan in de Peperstraat (nu Heidestraat). Bij het overlijden van haar ouders kreeg zij 3 dagwanden land "opden suebergh" (boven aan de Zuurbergstraat).

Bredeweg

De **Bredeweg** is de weg die van boven aan Vossemberg rechts over het plateau naar Leuven loopt. Deze weg maakt deel uit van het diverticulum. Van Duisburg naar Leuven volgde de **Leuvensebaan** (oude benaming) een ideaal tracé over de heuvel- kam tussen de Voer- en de Ijssevallei. Er was evenwel in Tervuren al een Oude Leuvensebaan waardoor er in 1977 gekozen werd om de Bredeweg, toen in de volksmond nog gangbaar, te gebruiken.

Heidepark

Het **Heidepark** is de naam van een verkaveling van het begin van de jaren zeventig. Tot 1996 was het de enige verkaveling te Duisburg. De plaats waar deze verkaveling gerealiseerd werd, was voorheen een weide die toebehoorde aan de familie Stroykens. De specifieke naam van deze weide was "het eussel" (dialectisch "et èisel"), een zelfstandig naamwoord dat verwant is aan het werkwoord "etten" of "eeuwen", dat weiden, grazen betekent.

Heidestraat

Het Heidepark komt uit op de **Heidestraat**. Deze is vandaag langer dan vroeger. Het eerste gedeelte heette tot het eind van de vorige eeuw *Peperstraat*. Dit eerste gedeelte vertrok aan de kerk en ging na een bepaalde afstand over in de Heidestraat. Het is niet duidelijk tot waar de Peperstraat liep. De naam Peperstraat verdween omdat ook Tervuren een Peperstraat had en een rechte straat moeilijk 2 namen kon hebben. De oude toponymische benaming van Heidestraat is de *hey-straete (1671) - Heyde straet (1845).*

Huldenbergstraat
De **Huldenbergstraat** is op Duisburgs grondgebied het zuidelijke gedeelte van de Romeinse weg die over Huldenberg, Ottenburg naar Baudecet en Namen liep. Te noteren valt dat de schrijfwijze van de straatnaam eeuwenlang Huldenbergseweg werd gespeld, en pas deze eeuw de minder correcte vorm Huldenbergstraat heeft aangenomen. Langs de Huldenbergstraat stond tot 1932 een windmolen.

Kerkplaats
is letterlijk vertaald uit het Frans en komt reeds vroeg voor (*1426: plaetse, 1845: la place publique*). Deze plaats, of beter, dit plein heeft een specifieke structuur die teruggaat tot de Frankische periode. Deze structuur, dries, is een driehoekige gemeenschappelijke ruimte waarrond huizen werden opgetrokken. Op dit plein was er tot omstreeks 1950 een poel. Deze poel heette *'Doelpoel'* of *'Dolle Poel'* en werd na 1950 met straatstenen gedicht.

Kouterweg
De **Kouterweg** is een andere zijweg van de Rootstraat en loopt door de velden van Vossem naar Duisburg. Kouter betekent 'bewerkt land of een grote open akker'.

Lancierstraat

De straat die nu **Lancierstraat** heet en die van boven in de Zuurberg naar het Streek toe loopt, had vóór de fusie nog geen officiële naam. Ze werd beschouwd als het verlengde van de Begijnhofstraat. De Lancierstraat is één van de straten die geadviseerd werd na de fusie van de gemeenten. De Lancierstraat dankt haar naam aan de herberg "in den Lancier" die door de eigenaar tot 1930 opengehouden werd. Deze eigenaar, Josephus Trappeniers, was bij de lanciers geweest en zijn soldatenuniform hing in een hoekkast in de gelagzaal.

Merenstraat
De **Merenstraat** loopt van aan de Heidestraat tot aan de Schonenboom. De betekenis van *mere* is waarschijnlijk 'zoetwatermeer, moerassige waterplas' en is dus synoniem voor 'poel'. Er was aan het begin van deze straat, vlakbij de kerk, inderdaad een poel, nl. de Stokpoel.

Oude-Vrijheidsstraat
Deze straat is ook een naam die in 1977 door de gemeenteraad werd goedgekeurd na advies van onze kring. Voor de fusie heette deze weg, die de Rootstraat met de Zuerbergstraat verbindt, de *Nieuwstraat*. Maar vermits er in Tervuren ook een Nieuwstraat was, werd er besloten om de Nieuwstraat in Duisburg te vervangen door Oude-Vrijheidslaan. De gemeente aanvaardde het voorstel, maar het werd wel een straat i.p.v. een laan. De reden voor de keuze van Oude-Vrijheid lag voor de hand na de feesten in 1976 die op grootse wijze de vrijheidskeure van 1226 herdachten.

Pastoriestraat
De **Pastoriestraat** is een zeer pittoreske weg afgeboord met taxusbomen die van de benedenhoek van het Kerkplein naar de Varenberg loopt. Aan de eerste draai staat de voormalige pastorie en een oud Christusbeeld. Via de Pastoriestraat kom je langs een veldwegje uit in het Heidepark.

Processieweg
Deze weg ligt net achter de kerk. Voorheen heette dit de Processiestraat.
De naam gaat terug tot 1845 *'Chemin de Procession'*.

Quabriestraat
Over de **Quabriestraat** kunnen we helaas niets terugvinden dat een verklaring geeft aan deze naam. Het is een verbindingsstraatje tussen de Rootstraat aan het Kerkplein en de Zuurbergstraat. In de Atlas der Buurtwegen (1845) komt de naam '*Quabziestraetje*' voor. Dit zal een verbastering zijn omdat de Zuurberg in deze atlas de '*Sucéberg*' genoemd werd. Maar welk woord dan aan de basis ligt, is niet duidelijk. In de volksmond wordt deze straat ***'het Strekke'*** genoemd.

Rootstraat

De **Rootstraat** loopt van het Kerkplein tot aan Vossemberg. *Root* is dialectisch voor *'rij', een rij huizen*, maar in de ondergrond zit er ook een harde keilaag die in het middelnederlands 'rootse' of 'roetse betekent. Beiden verklaringen zijn hier dus perfect mogelijk. Vóór de fusie had deze straat trouwens twee officiële namen: aan de ene kant de *Rootstraat*, aan de andere kant de *Mussenstraat*. Dit had te maken met de grens tussen Vossem en Duisburg. De Rootstraat lag op Vossem. De grens van Vossem liep trouwens tot helemaal in het centrum van Duisburg, tot aan de Mechelsestraat. Met de fusie werd deze situatie ongedaan gemaakt.

Schonenboomstraat
De **Schonenboomstraat** gaat van de Heidestraat naar de Merenstraat en is genoemd naar de lindeboom die ooit stond op het kruispunt aan de huidige watertorens. Deze boom werd reeds in 1425 vermeld in geschriften. Deze boom werd ergens rond 1912 gekapt. Tijdens de Dorpsfeesten in 1989 werd er een nieuwe Linde geplant.

Zuerbergstraat

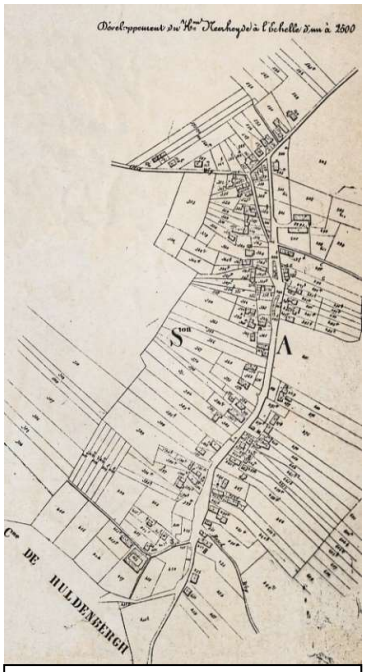
De Zuerbergstraat dankt haar naam aan gras dat een zure, wrange smaakt heeft en ook op een weide waarin zulk gras groeit. Een zure weide is een laag gelegen weide in de nabijheid van een beek. De zure weide die verbonden wordt met een helling die vlakbij ligt, ligt aan de oorsprong van de naam Zuerbergstraat. Op de kadasterkaart van Popp (1845) was deze straat nog een stippellijn wat betekent dat deze weg niet de gebruikelijke weg was om naar de Veeweide te gaan.

De **Kriekenbergstraat,** de **Guldenbunderstraat** en het **Vitsenblok** zijn 3 nieuwe straten die in 2003 in de nieuwe verkavelingswijk *'Zuurbeemd'* (verwijzend naar de zure weide) aangelegd werden tussen de Rootstraat en de Zuerbergstraat. Dit zijn 3 historische namen die in de nabijheid van de Zuurberg lagen. Naar alle waarschijnlijkheid verwijst de naam *Kriekenberg* naar een berg waarop kriekebomen stonden. Een *vitsenblok* is een omheind stuk land, voorbehouden voor de beplanting van vitsen. Een vits is een oude voederplant, die gebruikt werd om weiden aan te leggen. '*Gulde Bunder'* komt reeds voor in 1627. Een bunder is een oude oppervlaktemaat en is iets groter dan 1 hectare.

C. De gehuchten van Duisburg met hun straten

a. Het gehucht Veeweide

De oude naam van het gehucht Veeweide was vroeger Neder-Duisburg. Deze naam verdween pas in de tweede helft van de 18de eeuw. De naam 'veeweide' verdrong de oorspronkelijke naam. Neder-Duisburg had een heel grote **veeweide**, een gemeenschappelijke weide waarvoor alle inwoners gezamenlijk cijns moesten betalen.

Philippe C. Popp
Detail uit de Kadastrale kaart van Duisburg uit de Kadastrale Atlas van België, provincie Brabant, 1842-1879

Bosweg
De **Bosweg** is een kleine zijweg van de Veeweidestraat die naar het veld leidt.

Glazenmakersstraat en Keersmakerstraatje
2 zijstraten van de Veeweidestraat hebben naar alle waarschijnlijkheid hun naam te danken aan het beroep dat hier zou uitgeoefend geweest zijn. Er is geen enkele verwijzing naar een persoonsnaam en dus mogen we aannemen dat de **Glazenmakersstraat** en het **Keersmakerstraatje** respectievelijk verwijzen naar een glazenmaker en een kaasmaker die er woonden. Het verlengde van de Glazenmakerstraat heet de **Reedelle** en loopt tot aan de prachtige, statige lindeboom met het kapelletje van de H. Barbara. Voor het Keersmakerstraatje moeten we het dialect bovenhalen. Als de we de uitspraak 'kies' (kaars) en 'kèès' (kaas) naast elkaar leggen, dan leidt de logische verklaring in de straatnaam naar het tweede woord en mogen we er van uit gaan dat er in dit straatje een kaasmaker woonde. De naam 'keesmaker' kwam reeds voor in 1459.

Leeuwweg
De **Leeuwweg** is een holle weg die van boven in de Veeweide oostwaarts loopt. De naam heeft niets te maken met het dier. De dialectische uitspraak is [liew_ch], terwijl een leeuw in het Duisburgs [ne luu] is. Het element *leeuw-* komt in de Vlaamse toponymie wel meer voor; het gaat terug op een verdwenen Germaans woord met de betekenis "heuvel", soms ook "grafheuvel".

Oliestraat
De **Oliestraat** is voor het eerst verschenen op de kadasterkaart van Popp en in de Atlas der Buurtwegen (1945). Dit is zo genoteerd door de ambtenaar met gebrekkige kennis van het Nederlands. We moeten hiervoor ook naar het dialect overgaan, nl. (h)olen en olie. Dialectisch klinken deze 2 hetzelfde. De straat verwijst wel degelijk naar holen of hol.

Een hol (hole, hool) in het middelnederlands betekent holte, inham, gat, kuil. De betekenis van deze straat is dus 'weg met vele holen', m.a.w. een uitgespoelde, holle weg.

Sint-Katharinaweg
Vóór de fusie heette de **Sint-Katharinaweg** *Streekweg* , maar vermits er in Moorsel een **Streekstraat** was, adviseerde de Heemkundige Kring om de streekweg in Duisburg te vervangen door Sint-Katharinaweg. Langs deze weg trok vroeger de processie door het veld. Zo werd de patroonheilige van Duisburg geëerd.
Het woord *streek* kwam te Duisburg nochtans al lang voor. De eerste maal dat dit vermeld werd, was reeds in 1425 en betekende een lange strook landbouwgrond.

Veeweidestraat
De **Veeweidestraat** begint aan de Rootstraat en loopt door heel het vroegere gehucht Neder-Duisburg tot aan de grens met Huldenberg.

De inwoners van "De Veeweide"
Geportretteerd door Ward Lernout (2005); op panelen verzameld ter gelegenheid van de inhuldiging van de gerenoveerde Veeweidestraat op 17 mei 2008

b. Het gehucht Ijzer-Duisburg

Waaienberg is de verloren gegane naam van het Duisburgse gehucht IJzer-Duisburg.

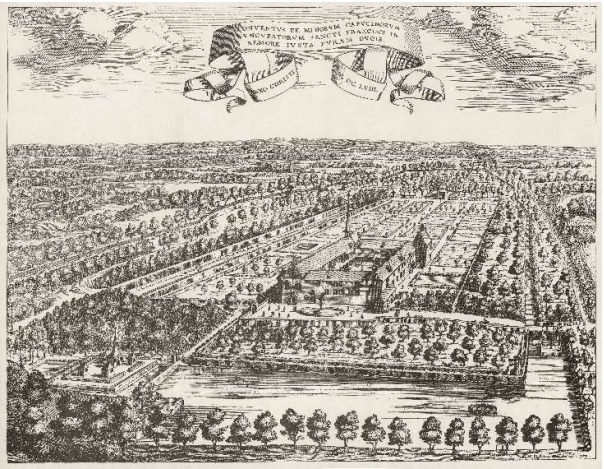
Bekestraat
De **Bekestraat** is een kleine zijstraat van de Ijzerstraat. Enkel een klein gedeelte blijkt op grondgebied Duisburg te liggen.

Deromstraat
De **Deromstraat** is de verbinding tussen de Hulststraat en de IJzerstraat en verwijst naar de familienaam DEROM, die sinds de jaren dertig van de 18de eeuw te Duisburg voorkomt. We gaan er van uit dat een lid van de familietak Derom een perceel land bezat gelegen aan of in de onmiddellijke omgeving van deze vroegere landweg die over de goederen van de familie de Reynegom liep.

Hulststraat
De **Hulststraat** verving als straatnaam na de fusie in 1977 de *Jezus-Eikstraat.* Omdat er reeds een Jezus-Eiklaan bestond in Tervuren werd er geopteerd om de straatnaam in Duisburg te wijzigen. Een andere reden voor wijziging was dat het vroegere bedevaartsoord Jezus-Eik langs de Duisburgse Jezus-Eikstraat niet meer te bereiken was. De keuze voor Hulststraat is te zoeken in het feit dat de straat naar 'de Hulst' loopt. De plaatsnaam 'Hulst' situeren we nu tegen het Zoniënwoud aan, op het einde van de straat. De hulst is de bekende altijdgroene heester.

Ijzerstraat
De Waaienberg is een zijstraat van de **Ijzerstraat**. De Ijzerstraat is de straat die naar Eizer loopt.

Kapucienenstraat

De **Kapucienenstraat**, die uitkomt op de Hulststraat, is de weg die van uit Eizer naar het Kapucijnenklooster leidde. De naam van deze straat kwam pas voor in 1845.

Lucas Vorsterman
Het Kapucijnenklooster in A.Sanderus, *Chorographia sacra Brabantiae,* 1659.
gravure
Koninklijke Heemkundige Kring Sint-Hubertus Tervuren

Kleinveld
De verbinding tussen de Deromstraat en de IJzerstraat heette vóór 1977 Verlengde Molenweg. Omdat er in de nieuwe fusiegemeente vijf straatnamen waren met het element 'molen', suggereerde onze kring de bestaande straatnaam te wijzigen in **Kleinveld**, de oudere benaming van deze plaats.

Molenweg
De **Molenweg** werd aangelegd in 1928. Voordien was dit een veldweg. Waarom deze straat de naam Molenweg draagt, is niet duidelijk omdat deze weg niet naar een windmolen gaat. De enige molen die in de buurt stond, was die van de Huldenbergstraat.

Nekkedelle
De **Nekkedelle** is de straat die van de Overijsesesteenweg (bijna op de grens tussen Duisburg en Overijse) opwaarts naar de Huldenbergse Aardeweg loopt. Het woord *nekker* heeft een bijgelovige connotatie. Het was de naam voor een kwelgeest die de mensen schrik aanjoeg. Als dusdanig is het een synoniem voor kludde, lodder, enz. (cf. het bekende Mechelse toponiem Nekkerspoel).

Roelandsheide
De **Roelandsheide** moet een winning van het Pachthof van Terschuren geweest zijn, d.i. een gedeelte bos dat bij het landbouwareaal van de hoeve gevoegd werd. Roeland verwijst niet naar een persoonsnaam, maar wel naar het woord *Rooiland*. Het betekent 'het gerooide land'. Rooien (het vroegere 'roden') betekent bos voor landbouwdoeleinden geschikt maken door de bomen te vellen en de stronken uit de grond te halen. Het gerooide land werd *rot*, *rode* genoemd.

Terschurenstraat
De **Terschurenstraat** is de straat die van het kruispunt Tervuursesteenweg-Heidestraat naar het Zoniënwoud loopt en op de kadasterkaart van Popp zelfs nog *Heyde Straet* genoemd wordt. Ze is genoemd naar het verdwenen ***Hof Ter Schuren***, een hoeve die waarschijnlijk dateert uit de 11de of 12de eeuw.

Vijfhuizenweg
De **Vijhuizenweg** is de verbindingsweg van de IJzerstraat naar de Overijsesesteenweg. In de eerste helft van de 19de eeuw stonden hier maar 5 huizen. Deze naam komt voor het eerst voor in

de Atlas van de Buurtwegen. Vermits de straat voordien geen officiële naam had, zal de betrokken landmeter deze naam wel eens aan deze straat gegeven kunnen hebben.

Waaienberg
In 1977 adviseerde de Heemkundige Kring om de Bosstraat te vervangen door **Waaienberg**. Er waren in de nieuwe fusiegemeente al teveel namen met het element *bos*. Dit was dan ook heel toepasselijk voor de hellende straat. De gemeente volgde dit advies.

c. Het gehucht Ten Hertswegen

Achterstraat
De **Achterstraat** verbindt de Hertswegenstraat met de Tervuursesteenweg. De Achterstraat wordt beschouwd als de straat achter in Tenhertswegen. Of toch, daar gaan we van uit. Op de huidige Achterstraat stond voor 200 jaar geen enkel huis. Aan de ene kant lag het uitgebreide Hertswegenveld, de andere kant was nog bijna volledig bebost. Op de hoek van de Achterstraat en de Hertswegenstraat werden de drie dolmen gevonden die nu op de Zevenster in de Warande liggen.

Beeldekensgatstraat
We moeten, volgens Maurits Wynants, de **Beeldekensgatstraat** lezen en uitspreken als het woord 'billekensgat'. Dit is de oudst gevonden schrijfwijze in. 'Billeken' is het verkleinwoord van bilk of blok. Bilk of blok betekent een afgesloten land, meestal een weiland, omringd door een haag, bomen of een omheining. Een 'gat' betekent een hol, opening. De vroegere betekenis was 'toegang tot'. De betekenis is dus toegang tot een ingesloten landstuk. Meestal is dit een weiland. In de middeleeuwen liepen de dieren vrij rond waardoor men met veldgewassen op die manier de akkers afschermden.

Hertswegenstraat
De **Hertswegenstraat** komt in de archieven als straatnaam slechts voor vanaf de 19de eeuw. Voordien werd steeds de gehuchtnaam gebruikt. In de volksmond spreekt men trouwens nog steeds van "ten aitswège". Wat de betekenis betreft van Ten Hertswegen, ligt de verklaring bij het woord *hert*, dat een nevenvorm is van *aard*, *eert*, waarvan de eerste betekenis zou zijn: braakliggende gronden met gras begroeid.

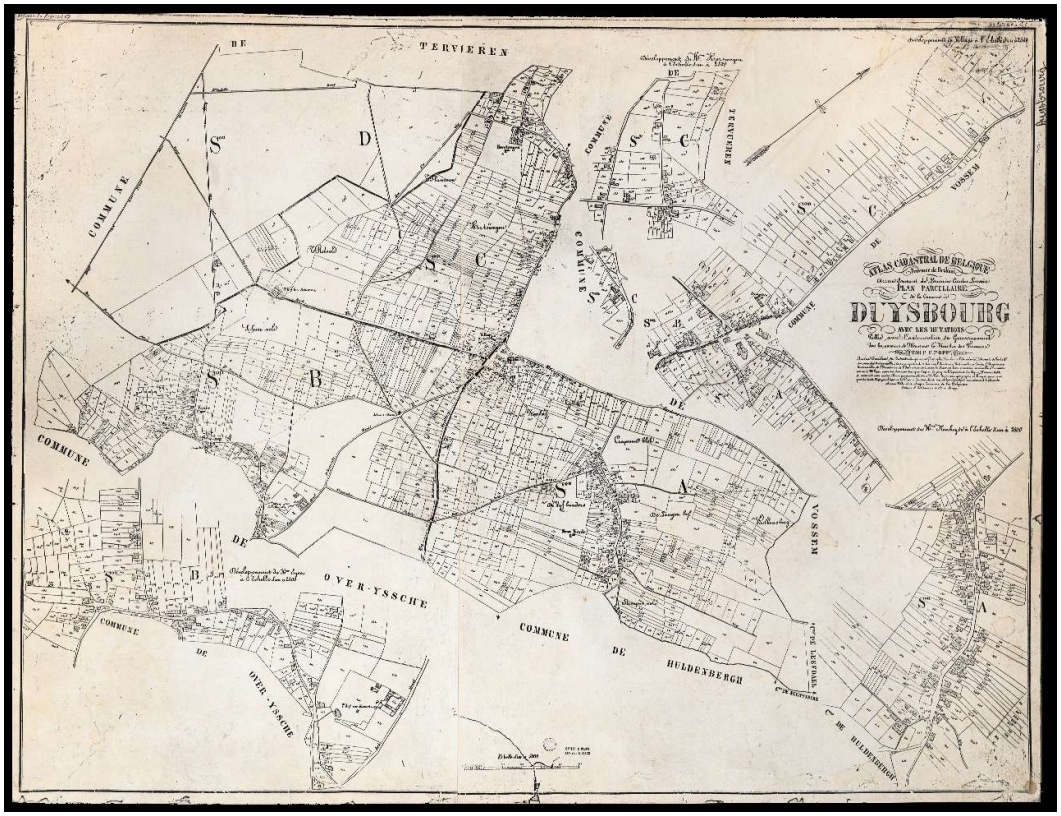
Mechelsestraat
De **Mechelsestraat** is een deel van het Romeinse *diverticulum*, de Romeinse weg, die van hier naar Rumst-Mechelen liep, vandaar de naam. Deze straat die van het Kerkplein naar het gehucht Ten Hertswegen loopt, was vroeger een holle weg, uitgesleten door het veelvuldig gebruik en soms uitgespoeld door het overtollige water van de Doelpoel.

Plantsoendal
De verkaveling, **Plantsoendal**, gelegen tussen de Beeldekensgatstraat en de Achterstraat heette voor de fusie ***Dennendal***. Maar zoals zovele straatnamen bestond er al een Dennenlaan te Tervuren. *'t Plantsoen* is een historische naam uit de onmiddellijke omgeving van het Dennendal. Er moet daar in de 19de eeuw een aanplanting van bomen geweest zijn. In 1977 werd deze nieuwe naam goedgekeurd door de gemeente.

Rotweg
De Tervuursesteenweg heeft halverwege aan de linkerkant (komende van Duisburg) een kleine zijstraat. Dit is de **Rotweg** en zo genoemd naar '*het Rot'* of '*het gerooide land'* - rooiing van bos ten bate van de landbouw.

Ruysveld, Serreweg en Koerpweg
De laatste nieuwe verkaveling, die dateert van 2015, ligt tussen de Tervuursesteenweg, de Achterstraat en de Beeldekensgatstraat. Deze verkaveling heeft als straten **Ruysveld, Serreweg** en **Koerpweg**. Koerp betekent 'knik in het serre-ijzer'. De betekenis van ***ruys*** moeten we zoeken in de woorden *ruyschen*, *ruuschen*. Deze betekenen '*geruisch maken*', het *'eene of andere geluid maken of voortbrengen'*.

Zittekensstraat
De **Zittekensstraat**, een zijstraat van de Mechelsestraat die naar de Warande leidt, is ook zo'n naam die we nergens in de archieven terugvinden. Een verklaring kunnen we helaas niet geven.

Philippe C. Popp
Kadastrale kaart van Duisburg uit de Kadastrale Atlas van België, provincie Brabant, 1842-1879.

7. Bronnen

BRUMAGNE W., *De Aanleg van de Steenweg Tervuren-Leuven*, in De Horen (1984), nr 1.
BRUYNDONCKX A., *Cultuur-Toeristische Gids van De Warande. De Ommuring Met Poorten* 21
BRUYNDONCKX A., De Warande van Tervuren, Tervuren, (2010)
BRUYNDONCKX A., WYNANTS A., *Het School van Tervurenpad* , 2000
BRUYNDONCKX A., *Een Buiten-Gewone wijk in Tervuren, met koninklijke allure en een sportieve toets*, OMD 2016
DAVIDTS J.E., *Landelijk Tervuren*, Tervuren, 1976, 199
DAVIDTS J.E., *De vroente* in De Horen 1 (1974), nr. 4, p. 91-92.
DERVEAUX E. (red.), *Versteende geloften. Kapellen in Tervuren en Bertem* (Vura Ducum, 7), Tervuren, 2009
EVERAERT L., *Het Paviljoen van de Prins van Oranje*, in De Horen (1978), nr 6 en 1979, nr 1
EVERAERT L., *Het fruticetum op het Lokkaartsveld* in De Horen 16 (1989), nr. 1, p. 22-30, plannen.
EVERAERT L., Van het "Geuzenkerkhof" tot het Kisteveld in De Horen 11 (1984), nr. 2, p. 43-57.
EVERAERT L., *Van de Loddershoek naar de Duisburgsesteenweg* (2), De Horen 17.3, 134-141
GAIJ M., *De eerste ommuring van de Tervuurse warande* (1625-1632). Deel 1 in De Horen 34 (2007) , nr.4, p. 191-205
GAIJ M., *De wallen in het kapbos en in de Warande. Zonderlinge verschijnselen in het reliëf* in De Horen 28(2001) nr.2 p 76
E. Hanssens, Les premières explorations du Haut Congo. Lettres inédites du capitaine Hanssens, in *Le Congo illustré. Voyages et traveaux des Belges dans l'Etat Indépendant du Congo*. Brussel, 1 (1882), p. 37-39 en 45-47
HERNALSTEEN, J., *'Moorselgids'*
LEYNEN P., *De goederen te Vossem van het Godshuis der Twaalf Apostelen*, Mechelen,1994
LIBOTTON J. en WYNANTS M., *De olifant voor het museum* in De Horen 28 (2001)nr 2 p60-61
MELLAERTS L. ,*Tervuren door de eeuwen heen*, Tervuren, (1945), 143
MOTTE V., *Langs vergeten straten en wegen in Tervuren in* De Horen 34(2007) nr.2 p 56-67
MOTTE V., *De burgemeesters van Tervuren van 1918 tot nu* in De Horen 38 (2011), nr.1 p.4-22
MOTTE V., *De oude weg naar Leuven* in De Horen 35 2008 nr.2 p 90
MOTTE V., *Op wandel langs de Nettenberg* in De Horen 38 (2011) nr.2 p. 90-103
MOTTE V. en RUTTENS P., *Tervuren is niet zo maar een gemeente! (*Vura Ducum 3), 1996), Tervuren
RENDERS L., *Holle wegen: ontstaan en evolutie*, in De Horen 28 (2001) nr.2 p 52-59
RUTTENS P., *Mensen van bij ons. Jozef Ceuppens, burgemeester 1927-1940* in De Horen 18 (1991), nr. 3, p. 132-149
RUTTENS P., *Mensen van bij ons. Arthur Van Dijck, burgemeester, stichter van het Eenheidsfront* in De Horen 18 (1991), nr. 2, p. 63-74,
RYCKMANS G., *André Ryckmans, un territorial du Congo belge: lettres et documents, 1954-1960*, Editions L'Harmattan (2000)
RYCKMANS F., Interview
VAN DE VELDE J., *Een graf voor Eugène Dupiéreux*, in De Horen 42 (2015)nr.4 p 162-164
VAN DE VELDE, J., HERNALSTEEN, J. en DE MUNTER, A., '*Moorsel. Ze gaven opdracht 400.000 stenen aan te maken'*, Tervuren, 2005.
VANDEWOUDE E., *Leopold II en het domein van Tervuren* in Africa-Tervuren 15 (1969), nr. 1, p. 13-23; nr. 2, p. 38-55
VERTESSEN C.M., *Stratengids van de deelgemeente Tervuren*, (1995)
WIKIPEDIA
WYNANTS M., *Toponymische verkenningen. Straatnaamwijzigingen na de fusie van 1977* in De Horen 21 (1994), nr. 2, p. 52-62.
WYNANTS M., *Bomen met erfgoedwaarde* in De Horen 32(2005) nr.4 p 197-206
WYNANTS M., *'Duisburg, oude vrijheid op nieuwe wegen'*, (1996), Heemkundige Kring Sint-Hubertus.
WYNANTS M., '*Toponymie van Duisburg'*, (1976), Licentiaat thesis

WALCKIERS LINDA, *'Bijdrage tot de toponymie van Vossem'*, (1979), licentiaat thesis
Gemeentebestuur Tervuren, *'Bijdragen tot de geschiedenis van Vossem'*, (1979)
De Horen (Tijdschrift Heemkundige Kring, Tervuren): Artikels van o.a. Els Ronsmans, Maurits Wynants, Fons Vandendael

diplomatie.belgium.be/nl/Newsroom/Nieuw
www.congoposte.be/ponthier.htm
historiek.net/henry-morton-stanley-1841-1904/4140/
www2.ruimte.vlaanderen.be/ruimtelijk/onderzoek/studies/woonvoorraad/wv_onderzoeksrapport_cases_Tervuren.pdf
www.mucem.org/en/collections/explorez-les-collections/Dhanis
*www.africamuseum.be/nl/discover/focus_collections/display_group_*
www.lalibre.be/international/grands-commis-de-l-etat-proches-du-peuple-congo-lais
www.tervuren.nl/WijkAfrikaBuurt.html 2008 Estaval
www.tervuren.nl/WijkMuseum-Noord.html 2008 Estaval
www.tervuren.nl/WijkArboretum.html 2008 Estaval
www.tervuren.nl/WijkJachtlaanKwartier.html 2008 Estaval
ID: 16859 URI: https://id.erfgoed.net/themas
ID: 16757 URI: https://id.erfgoed.net/themas
ID: 16766 URI: https://id.erfgoed.net/themas
ID: 42772 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten
ID: 300097 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten
ID: 16860 URI: https://id.erfgoed.net/themas
ID: 306192 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/216882 https://www.katervuren.be/stukje-geschiedenis
www.vlaamsbouwmeester.be/sites/default/f
www.molenechos.org/verdwenen/molen